...ТЫН ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 48 (4938) | 1946 он, мартын 1, Пятница | Сэн 20 мүнгэн

Малай үбэлжэлгын дутуунуудые усадхаха

...малай дээрэхи эгээл харюусалгатай—үбэлжэлгэ ба түл абалга болоно. ...hэээ энээниие амжалтатайгаар үн... малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй ... дүүргэгдэхэ, үлүүлэн дүүргэгдэ... гүрэнэй ашаг шэмэнь дээшэлүүлэг... бата бэхи үндэhэ hуури табигдаха ...

...республикын хэдэн олон кол... жэлhээ жэлдэ гүрэнэй түсэб ... дүүргэжэ, малажалhаа абтаха ...ымые дээшэлүүлдэг болонхой. ...ээр мэгтал үбэлжэлгэ, түл абал... hайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, тэрэ ...а үеые гарза гайгүйгөөр үдэшэдэг ... юм. Теэд, республикын бүхы ...зуул малажалда бултадаа иимээр ...агүй байна. Тиимэ болохолоор ... дээрэ жэгшүүритэй байдал то...оно гэшэ. Илангаяа үбэлжэлгэ, ...алгые зарим колхозууд жэлhээ ... хангалтагүйгөөр үнгэргэнэ. Тии...э, энэ алдуунуудаа hургаал бол...абангүй, дахяад дабтадаг заншал...оhон колхозууд хаа-хаанагүй бии ...

...(б)-гэй обкомой hаяхан болоhон ...дохи пленум «Республикын колхо...ар адуу малай үбэлжэлгын ябаса» асуудал зүбшэн хэлсэhэн байна. ... зуураа, пленум болбол респуб... олонхи колхозуудаар, илангаяа ...ской, Кударын, Яруунын, Торнин, ...рын, Зэдын, Мухаршэбэрэй аймаар адуу малай үбэлжэлгэ хангал...гөөр үнгэргэгдэжэ байна гэжэ ...глэбэ. Байгша оной февралиин ...айдалые үбэлжэлгын эхин үетэй ...ала республика соо шадал шэ... доошолуулhан малай тоо толгой ...шорhон байха юм. Гэбэл дунда... шадалтай ба туранхай адуу ...—хоёр дахин, эбэртэ бодо мал—... дахин, хони ямаан—хоёр ... адуу дээшэлhыень пленум тэм...

...аймагуудаар үбэлжэлгын эхи... хойшо хэдэн олон толгой үхэр ...олтодо ороhон байна. Гансахан ... соо Мухаршэбэрэй аймагта—175 ... зүhэн бүриин мал, Түнхэнэй ...—171, Кударын аймагта—159, ...аймагта—158, Бичурын аймаг...06, Яруунын аймагта—85 толгой ... байна. Адуу малай үбэлжэлгын ... тохёолдоhон энэ жэгшүүритэй ... ВКП(б)-гэй айком болон аймагай ...эхэ комитедүүдэй зүгhөө малай ...алгые эмхидхэхэ асуудалые hу...ан, колхозниигуудай дунда нийт...ческэ ба культурна гэгээрэлэй ...рние хүсэд ябуулаагүй дээрэhээ ...ообо.

...колхозууд үбhэ тэжээлые бү... болон зүбөөр гаргашалха гу...сахинагүй. Тэрээн дээрэhээ бо... үбhэ тэжээлые үлүүсэ гаргашал... баримтанууд үзэгдэнэ. Түнхэнэй ... «Путь Ленина» колхоз аяар ... центнер үбhэ, Зэдын аймагай ...ескын нэрэмжэтэ колхоз—4.000 ... үбhэ, hолоомо, зеленко, Яруу... аймагай «Коминтерн» колхоз—... центнер үбhэ үлүүсэ гаргашал...

..., зарим нютагуудаар үбhэ тэ... ондоо тээшэнь гаргашалжа үри...алал элирбэ. Яруунын аймагай ...гын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ ... үхэр малдаа хүсэд хүрэхэгүй ...той байhан мүргөө 300 центнер ... ондоо тээшэнь худалдажархёо ...ай аймагай Ждановай нэрэмжэтэ ... 700 центнер үбhэ худалдажа ...лэбэ. Энэ мэтын баримтанууд ..., Мухаршэбэрэй болон бусад ...дай зарим колхозуудаар үзэгдэ...байна.

...тэжээл арбилха, тэрэшэлэн үхэр ... тураангүй ондо орүулха ябадал ... үбэлэй бэлшээри угаа ехэ ... байhаниинь хэндэшье мэдэ... Теэд, үбэлэй адуулгые зарим ню... колхозууд хангалтагүйгөөр ү... байха юм. Бэлшээриие hэлгэхэ, ...жа ябаhан үхэр малай тамирые ..., адуу моридые түхэреэн сүүл... мэнаха, малые саг соонь уhалха ... шухала эрилтэнүүдые үшөө хү... бэелүүлээгүй байhан колхозууд ... Яруунын аймагай зарим колхозууд ... абаад, малаа адуулхаяа боли...боhон байха юм.

...hайн шанартай ба уридшалан буйтуулжа бэлэдхэhэн тэжээлээр эдеэлүүлхэ, зүбөөр харуулhалжа, hайн байрада байлгаха асуудалнуудта олонхи аймагуудай партийна, советскэ, газар-зарялангай органууд бодото hаналга табилагүй байhаар. Гутанхай хүрэнхэй тэжээл эдиhэн, муухай, нойтон, уйтан байрада байhан, хохирой дутамаг шалтагаанhаа болоно, малай тураха, үбдэхэ, хорохо ябадал гараhан байна гэжэ пленум тэмдэглэбэ.

Түл абалгада республикын колхозууд бултадаа hайнаар бэлэдхээгүй байна. 1946 оной февралиин нэгэнэй мэдээн дээрэhээ харахада тугал, норш онхонуудай хоролто нёдондоной энэ хирынхиhээ ехэ байба.

Малай хамууржа байhан ябадал үбэлжэлгын ябасада ехэ аюул тохёолдуулна. Зэдын, Яруунын, Хэжэнгын болон бусад аймагуудаар илангаяа олон мал хамуурhан байха юм.

Адуу моринод байдалай хангалтагүй байhан ябадалай үргэлжэлhөөр байhые ВКП(б)-гэй обкомой пленум тусгаар тэмдэглэhэн байна. Олохон колхозуудаар аяар мүнөө хүртэр адуу моридто эзэн бусаар хандаха ябадал үргэлжэлжэ байhаар. Хангалтагүйгөөр харууhалагдаhан шалтагhаа боложо гүүд унага хаяна.

ВКП(б)-гэй зарим айком болон аймгүйсэдкомуудай зүгhөө анхарал таблагдадаггүй дээрэhээ hүүлэй үедэ адуу малые колхоз доторой хэрэгсэлдэ гаргашалха ябадал үзэгдэнэ. Зарим колхозууд hүрэг олон малнуудаа алаад, худалдажа байха юм.

Адуу малай үбэлжэлгын үедэ тохёолдоhон дутуунуудые усадхаха тодо hонор хэмжээнүүдые харуулhан ВКП(б)-гэй обкомой XXII дохи пленумэй тогтоол хадаа малажалые хүгжүүлхэ дайшалхы программа мүн. Пленум болбол өөрынгөө тогтоол соо малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ хэрэгтэ hанаа амар бэ амгаланаар хандажа байhан ВКП(б)-гэй олохон айкомуудай хүдэлмэридэ байгаа хорото ябадалые огтолон болюулха, колхозуудта нийтын адуу малые бүрин бүтэн байлгаха тэмсэл шангадхахыень ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдком ба газарай таhагуудые уялгалhан, малай тураhан, үхэhэн, түл хаяhан гү, али хуули бусаар гаргашалhан баримтанууд онсо ехэ тодхор шэнгеэр харагдаха ба энэ баримтануудые дары усадхаха хэмжээнүүд абтаха, гэмтэ хүнүүд шанга харюусалгада хабаадуулагдаха байна гэhэн пунктнуудые бэшээ.

Колхозуудаар адуу малые саашадань тураaха, хороохогүйн тулада шухала хэмжээнүүдые абаха, тиихын зорилгоор, hара соо хоёр дахинhаа үсөөн бэшэ адуу малай байдалые шалгажа, бүхы муу шадалтай малые тусгаар харууhан, hайн тэжээл дээрэ табиха, байгша оной мартын 1 хүртэр бүхы колхозуудаар бии байгаа үбhэ тэжээлэй бүридхэл хэхэ, тэрэниие гаргашалхадаа шанга гурим сахиха, нэмэлтэ тэжээл (хагдан ожорhон мэтые) суглуулха ябадал дары эм идхэхэ, үбэлэй бэлшээриие hэлгэжэ hайнаар хэрэглэхэ, малай уhалууриие hайжаруулха, малай байлалые hаруул сэбэр байлгаха түл абалгада бэлэдхэлэй дутуунуудые түргэн усадхаха, хамуу үбшэнтэй тэмсэлые шангадхаха мэтын хэмжээнүүдые абахыень пленум болбол республикын Наркомзем, ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдкомуудые уялгалаа.

Тэрэшэлэн моридой байдал харууhые дары hайжаруулха, малай hубайраха ябадалтай тэмсэхэ, орооной кампаниие hайнаар ябуулха малажалай кадрнуудые бэхижүүлхэ, тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада сабшалангые hайжаруулха, малнадай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, тэдэнэрэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай нэмэлтэ түлбэриие зүбөөр үгэхэ мэтын асуудалнууд пленумэй тогтоол соо үргэнөөр тэмдэглэгдэhэн байна.

Партиин обкомой XXII пленумэй энэ тогтоолые хүсэд бэелүүлхэ хэрэгтэ нютагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органууд эршэтэйгээр оролсожо, БМАССР-ые ашаг шэмээр ехэ хүгжэнги малажалтай республика болгохо гэhэн ВКП(б)-гэй ЦК-гэй манай республикын урда табиhан зорилгые бодотоор дүүргэхэ ябадал хангаха уялгатай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр А. А. Ждановые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр **А. А. Ждановай** түрэhэнhөө хойшо табин наhа гүйсэhэнэй дашарамда ба парти болон советскэ арадай үмэнэ тэрээнэй гайхамшагта габьяатай байhаниие хараалаа абан, нүхэр **Жданов** Андрей Александровичые Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной февралиин 25.

БМАССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй УКАЗ

Республикын хэлхеэ-холбооной хүдэлмэрилэгшэдые болон №35 Гражданска агаарай флодой авиаотрядай хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи зарлалай hунгалтануудые хэлхеэ-холбооной талаар амжалтатайгаар хангаhанай түлөө республикын хэлхеэ-холбооной хүдэлмэрилэгшэдые болон № 35 Гражданска агаарай флодой авиаотрядай хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

1. **Авдеев** Парфен Сергеевичые—Хэлхеэ-холбооной Бичурын конторын начальнигай орлогшо.
2. **Афанасьев** Александр Сергеевичые—Улан-Удын городской телефонно станциин техник.
3. **Аштуева** Антонина Игнатьевнае—Улан-Удэ городой телеграфай телеграфистка.
4. **Быков** Григорий Зотиковичые—Хэлхеэ-холбооной Кабанскын конторын начальнигай орлогшо.
5. **Булах** Степан Петровичые—Усилительнэ станциин инженер.
6. **Борисов** Иван Ефимовичые—...ринск тосхоной радиоузелые даагша.
7. **Белобородова** Валентина Архиповнае—Улан-Удэ городой городской телефонно станциин ахалагша телефонистка.
8. **Власенко** Георгий Александровичые—РВ-63 радиостанциин техник.
9. **Верешетин** Виктор Ивановичые—Ахалагша инженер.
10. **Горбик** Анатолий Петровичые—Заиграйн хэлхеэ-холбооной конторын надсмотрщик.
11. **Губанова** Надежда Григорьевнае—Улан-Удын телеграфые ашаглаха албан...
12. **Доманицкий** Анатолий Никитичые—Улан-Удын ЛТУ-гэй техник.
13. **Еранская** Ольга Георгиевнае—Улан-Удын телеграфые ашаглаха албанай инспектор.
14. **Жуков** Михаил Ивановичые—Хэлхеэ-холбооной Боргойн отделениин начальник.
15. **Железняков** Андрей Мироновичые—Бабушкин городой линейно-техническэ участогай начальник.
16. **Злыгостева** Татьяна Петровнае—Хэлхеэ-холбооной городой конторын телеграфистка.
17. **Залуцкая** Екатерина Романовнае—Хориин хэлхеэ-холбооной конторын телеграфистка.
18. **Зубко** Клавдия Сидоровнае—Улан-Удэ городой экспедициин телеграфын бригадир.
19. **Зюбр** Протор Гавриловичые—Авиаотрядай пилот.
20. **Иванова** Галина Федоровнае—Хэлхеэ-холбооной Торнин конторын телефонистка.
21. **Ишин** Дмитрий Алексеевичые—Хэлхеэ-холбооной управлениин начальник.
22. **Климов** Владимир Владимировичые—радиотрансляционно сетиин дирекциин ахалагша инженер.
23. **Киселева** Александра Иосифовнае—Хэлхеэ-холбооной Байкало-Кударын конторын телеграфистка.
24. **Конева** Елена Андреевнае—Улан-Удэ городой почтово конторын почтые үдэшэгшэ.
25. **Кожарский** Владимир Макаровичые—Авиаотрядай пилот.
26. **Козишников** Семён Алексеевичые—Авиаотрядай пилот.
27. **Лебедев** Михаил Федоровичые—Объектын начальник.
28. **Ловцова** Анна Петровнае—Хэлхеэ-холбооной Цакирай конторын телеграфистка.
29. **Маслова** Евдокия Николаевнае—Хэлхеэ-холбооной Богдаринска конторын телефонистка.
30. **Молчанов** Василий Петрович—Линейнэ участогай начальник.
31. **Москалева** Лариса Пантелеймоновнае—Радио-трансляционно сетиин дирекциин техник.
32. **Николаевский** Виктор Александровичые—Бичура тосхоной радиоузелай эрхилэгшэ.
33. **Никитин** Анатолий Поликарповичые—Хэлхеэ-холбооной Торнин конторын начальнигай орлогшо.
34. **Никонова** Нина Михайловнае—Хэлхеэ-холбооной Кабанскын конторын телеграфистка.
35. **Неродова** Анна Степановнае—Хэлхеэ-холбооной Турунтаевска конторын телеграфистка.
36. **Незинский** Геннадий Дмитриевичые—Хэлхеэ-холбооной Управлениин начальнигай орлогшо.
37. **Овчинникова** Евдокия ...нае—Улан-Удын телеграфай телеграфистка.
38. **Петрова** Анна Алексеевнае—Хэлхеэ-холбооной Сосново-озерско конторын телеграфистка.
39. **Помозов** Аким Максимовичые—Тусхай хэлхеэ-холбооной таhагай почто зөөгшэ.
40. **Петрова** Мария Петровнае—Хэлхеэ-холбооной Богдаринска конторын Союзпечатиин отделениие даагша.
41. **Стопник** Надежда Васильевнае—Улан-Удэ городой телефонно станциин ахалагша телефонистка.
42. **Смолин** Иннокентий Ивановичые—Улан-Удэ городой радиоузелай линейнэ техник.
43. **Тугаринова** Васса Степановнае—Петропавловска почтын конторын телеграфистка.
44. **Томилова** Надежда Ивановнае—Хэлхеэ-холбооной Кыренскэ конторын надсмотрщица.
45. **Уфимцева** Екатерина Дмитриевнае—Хэлхеэ-холбооной Кяхтын конторын телефонистка.
46. **Филимонова** Нина Васильевнае—Улан-Удэ городой телефонно станциин телефонистка.
47. **Цыпылов** Иван Ивановичые—Кяхта городой телефонно станциин надсмотрщик.
48. **Челондаева** Зоя Гавриловнае—Хэлхеэ-холбооной Кабанскын конторын телефонистка.
49. **Чеховская** Вера Ивановнае—Улан-Удэ городой телеграфын бодистка.
50. **Черкасов** Евгений Петровичые—Авиаотрядай авиамоторист.
51. **Чижегов** Петр Егоровичые—Хэлхеэ-холбооной Хориин конторын начальник.
52. **Чуланов** Леонид Филипповичые—Авиаотрядай ахалагша инженер.
53. **Шишмарева** Мария Михайловнае—Улан-Удэ городой почтын конторын сортировщица.
54. **Шайдурова** Мария Матвеевнае—Сэлэнгын почтово конторын телеграфистка.
55. **Ядрищникова** Мария Ильиничнае—Кяхтын почтово конторын телефонистка.
56. **Якутова** Екатерина Ивановнае—Улан-Удэ городой почтово конторын бэшэг тараагша.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Г. ЦЫДЕНОВА.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. МОНКЕТОВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1946 оной февралиин 16.

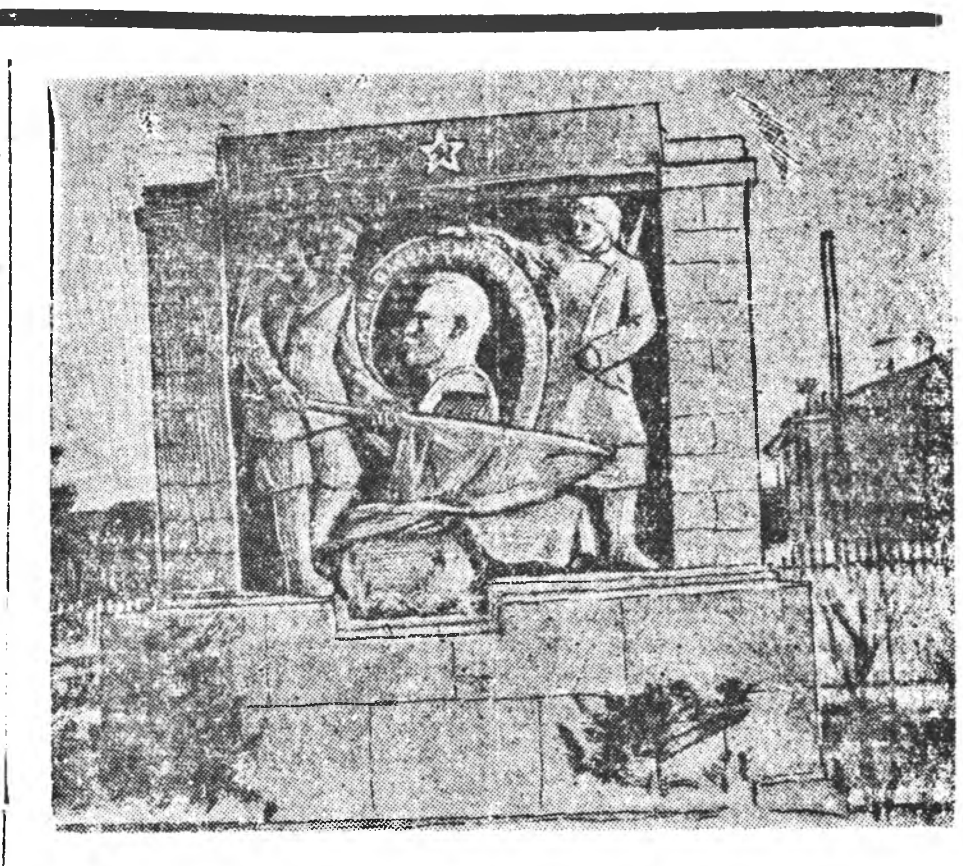

Бабушкин городто нүхэр Бабушкинай памятник шэнээр бодхоогдоо.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нүхэр И. В. Бабушкинай памятник.

И. Красавцевай фото.

СССР-эй орденууд ба медальнууд барюулагдаба

Бурят-Монголой Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Гунсын Аюшеевна Цыденова СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө правительствын дээдэ шагналнуудые шагнагдагшадта барюулба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай хүшэр хүндэ сагта фронт ба арад зониие эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха ба хүндэ ажаүйлэдбэриие хүдөө-ажахын сырьегоор хангаха гэhэн правительствын даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ түлөө Бурят-Монголой зооветинститудай директор нүхэр Т. М. Омельченко «Хүндэлэлэй тэмдэг» орден ба Наушкинска охранно-карантинно-ветеринарна пунктын начальник нүхэр Д. Ф. Холостов «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» гэhэн медаль абаба.

Немецкэ булимтарагшадтай болоhон дайнда шархатаhан Улаан Армиин боецуудые ба офицернуудые эмнэхэ тушаа правительствын даалгабариие жэшээтэ hайнаар дүүргэhэнэйнь түлөө, хэжэг үбшэнтэй тэмсэхэ хэмжээ-ябуулгануудые амжалтатайгаар ябуулhанайнь түлөө, арад нийтэдэ эмнэлгын аргые hайнаар үзүүлhэнэйнь ба эмнэгшэдэй кадрые бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эршэтэйгөөр ябуулhанайнь түлөө врач нүхэр Т. С. Ивановада «Ажалай габьяагай түлөө» гэhэн медаль барюулагдаба.

10 ба 10 гаран үхибүүдые түрэжэ хүмүүжүүлhэн эхэнүүдтэ «Эхэ-герой» гэhэн орден ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хүндэлэлэй грамота Байкало-Кударын аймагай колхозницануудта нүхэд Лукерья Ивановна Димовада, Федосья Федоровна Жилинада, Ирина Степановна Кожевниковада ба Харитина Емельяновна Нечаевада барюулагдаба. Мүн энэ үдэр үнэтэй сэнтэй бэлэгүүд эдэ нүхэдтэ үгтэhэн байна.

Арад зоной бэеын элүүрые сахиха хэрэгтэ гайхамшагта шэн габьяа харууhанайнь түлөө Улан-Удын үхибүүдэй эмнэлгын байшаниие даагша нүхэр Анатолий Михайлович Дудинда ба областной эмнэлгын байшангай гинекологическа таhагые даагша нүхэр Георгий Михайлович Рещиковтэ РСФСР-эй габьяата врач гэжэ хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоhон тухай хүндэлэлэй грамота барюулагдаба.

СССР-эй орденууд ба медальнуудые барюулба

...ралиин 24-эй үдэр Бурят-Монгол...эй Верховно Соведэй Президиумэй ...гшэ нүхэр Цыденова СССР-эй ... Соведэй Президиумэй үмэнэhөө ...ын хүдэлмэрилэгшэдтэ орденуудые ...лба.

... үдэр НКВД-эйн органдо үни удаан ...hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнгөө түлөө 48 хүн правительствын дээдэ шагналда хүртэhэн байна.

Тэдэнэй дунда Ленинэй орденоор майор Е. Жуков, подполковник В. Карих, капитан Пермяков гэгшэд шагнагдаба.

Улаан тугай орденоор Ф. Баня, капитан А. Калошин, Улаан одоной орденоор 6 хүн ба «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэhэн медаляар 37 хүн шагнагдаhан байна.

СССР-эй Наркомторгдо

1946 оной февралиин 26-hаа эхилэн СССР-эй Наркомторгын приказаар коммерческэ худалдаа наймаанай газарнуудта эдеэ хоолой товарнуудай үнэ сэнгые дахин доошолуулха хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Москва, Ленинградта, Свердловскдо, Новосибирскдэ ба центральна, хойто ба зүүн областьнуудай бусад городуудта, хара хилээмэнэй үнэ сэнгые 58 процент, крупа—53-hаа 63 процент хүртэр, хилээмэ-булочна зүйлнүүдые 41-hээ 50 процент хүртэр, макарон—55 процент, сахар 33 процент, кондитерскэ товарнуудые 10-hаа 32 процент хүртэр, папирос—50 процент, сай—33 процент, натуральна кофе—40 процент, кита загаhанай түрэhые—37 процент, загаhан ба загаhаар бүтээгдэhэн зүйлнүүдые 15-hаа 30 процент, мяхан ба мяханай продуктнуудые 10-hаа 20 процент, сыр 15-hаа 20 процент, хара архи ба виноградай архиие 25 процентээр үнэ сэнгыень доошолуулха хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Урда зүгэй городуудта коммерческэ худалдаа наймаанай үнэ сэн удаадахи зэргээр доошолуулагдажа байна: хара хилээмэн 60 процент, макарон—65 процент, крупа—55—60 процент гэхэ мэтэшэлэн.

Коммерческэ ресторанууд ба сай уудаг газарнуудта продуктнуудай үнэн сэн болбол магазинуудтай адляар доошолуулагдаха байна.

Продуктнуудай үнэ сэнгые доошолуулха ябадалтай дашарамдуулан, эдеэ хоолой товарнуудые худалдадаг коммерческэ магазинууд олошоруулагдаха байна.

Городуудта фураж (свёс, отруби, жмых, комбикорма, үбhэ) худалдаха коммерческэ худалдаа наймаан шэнээр эмхидхэгдэхэ юм.

Медицинын түүхэ тушаа декадник

Москвада болоhон медицинын түүхэ тушаа декадник дүүрэбэ. Тэндэ 50 гаран медицинын түүхые заадаг профессорнууд, эрдэмтэд ба научна хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаба. Энэ дисциплинэ хадаа медицинскэ институдта түрүүшынхиеэ эрхэбэшэ дисциплинэ гэжэ оруулагдана.

Декадын үдэрнүүдтэ хэгдэhэн элидхэлнүүдhээ медицинын ургалтада ородой медигүүдэй хэhэн үүргэ тухай hонирхолтой мэдээнүүд элирбэ. Жэшээнь, ородой сэрэгэй врач пневмотораксын операци хэжэ, тэрэнээ элирхэйлэн бэшэhэн ба эрдэмтэд Марциновский, Высокович, Ивановский, Исаев ба бусад удаан саг соо мартагдашоод байhан хумхаан тухай ба хэдэн инфекционно үбшэнүүдые тараагшад тухай шэнжэлэлнүүдые хэhэн байна гэжэ мүнөө тодорхойлогдобо.

Сэрэгэй-медицинскэ академиин профессорнууд Полотебнов, Манассейн гэгшэдэй ногоон буряар хэhэн туршалга тухай профессор Рубакинай мэдээсэл тусхай анхарал хандуулба. Эдэ эрдэмтэд үшөө урда зуун жэлэй 70-аад онуудта мүнөө айхабтараар алдаршаhан пенициллиниие олохын богоhодо ошоод байhан юм.

Медицинын түүхэ тушаа декаднигые жэл бүри үнгэргэжэ байха гэжэ шиидхэгдэбэ (ТАСС).

Улан-Удэ городой партийна активай суглаанһаа

Москва городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн үгэ ба городской партийна организациин зорилгонууд

ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Браудегэй элидхэлһээ

Нүхэдүүд!

Москва городой Сталинска округой һунгагшадай суглаан дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн түүхэтэ үгэ хадаа манай Эхэ ороной бүхы нютагуудаар дуулдажа, хүн бүхэндэ элитэ болоо.

Нүхэр Сталинай үгэ бүхы арад зониие идейнэ зэбсэгээр, барилгын агуухэ зориг хүсые бадаруулһан, манай социалистическэ Эсэгэ ороной шэнэ бадаралтын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие зоригжуулһан байна.

Нүхэр Сталинай үгэ арад зониие идейнэ зэбсэгээр, барилгын агуухэ хүсөөр, агуухэ программаар зэбсэглүүлээ.

Нүхэр Сталин хадаа манай советскэ социалистическэ Эхэ ороной бүхы замыень харуулжа, тэрэнэй илалта түгэлдэр мүнөөдэрэй байдалые болон тэрэнэй Баруул һайхан үглөөдэрэй байдалые тодорхойлбо.

Агуухэ вождиин түүхэтэ энэ үгэ хадаа хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, бүхы советскэ интеллигенциие ажалай шэнэ шэн габьянуудта зориглуулан болхобо, тэрэ хадаа хүн зоной зүрхэ хүдэлгэжэ, шэнэ зориг хүсэ ерүүлһэн байха юм.

Партиин түсэб хадаа ойрын саг соо оронойнгоо гэмтэһэн районуудые һэргээн бодхоохо, сэрэгэй урда тээхи хэмжээндэ хүрэхэ ба тэрэниие үлүүлэн гараха, ажалшан зоной ажабайдалай хэмжээе үргэхэ ябадал болоно. Манай ажаүйлэдбэриин хэмжээе, жэшээлхэдэ дайн сэрэгэй урда тээхи хэмжээндэ орходоо гурба дахин үргэхэ арга-боломжо бидэндэ олгохо байһан тиимэ шэнэ хүсэн түгэс дэбжэлтые арадай ажахы дээрэ эмхидхэхэ гээшэ партиин зорилго болоно. Энэ зорилгые манай арад зон хадаа өөрынгөө дура зориг болгон хүлеэжэ абаа.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй проект хадаа союзна ба нютагай мэдэлэй предприятинуудые шэнээр барижа ба үргэлхэжэ, манай республикын предприятинуудай гаргадаг ажаүйлэдбэриин продукциие нилээд ехэ болгохо ябадалые харадална.

Тэргэ-зэмсэг дархалха, арһа элдэхэ ба дэгэл оёхо болон овошьно-консервнэ заводуудые, тоног зэмсэгэй завод ба гуталай фабриканууды, леспромкомбинат ба бусад хэдэ-хэдэн предприятинуудые барихаар хараалагдаба.

1946 ондо сүүдхэдээ 5 тонно һү болбосоруулжа шадаха һүнэй завод, сүүдхэдээ 3 тонно кондитерскэ зүйлнүүдые гаргажа шадаха кондитерскэ фабрика город соо байгуулагдаха юм. Мүн жэлдээ нэгэ миллион хүртэр метр сэмбэ гаргажа байдаг сэмбын фабрикын нэгэдэхи ээлжээнь ажаллажа эхилхэ байна.

Мяханай-консервнэ комбинадые, паровоз-бүтээлгын заводые нилээд үргэдхэхэ гэжэ 5 жэлэй түсэб хараална. Тэрэ завод хадаа түрүү зэргын шэнэ локомотивүүдые гаргадаг тон ехэ завод болохо юм. Мүн шэлэй заводой шадалые хоёр шахуу дахин ехэ болгохо гэжэ хараалагдана.

Валяльно-войлочно ба оёдолой фабриканууды, «Металлоширпотреб» заводые ба нютагай ажаүйлэдбэриин городской бусад хэдэн предприятинуудые шэнэдхэхэ ба үргэдхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Тэрэ хадаа промкооперациин продукциие хоёр дахин, нютагай ажаүйлэдбэриин продукциие дайнай урда тээхи хэмжээнһээ 4 дахин ехэ болгохо арга-боломжо олгохо байна.

Мүн Галуута-нуурай шулуун нүүрһэнэй шахтанууд 6 дахин ехэ нүүрһэ малтадаг болохо, 3 дахин ехэ мото бэлэдхэгдэдэг болохо ба пиломатериалнуудые гаргаха ябадал 7 дахин ехэ болохо байна.

Энээн дээрэһээ харахада манай ажаүйлэдбэриин нюур шарайнь хэды ехээр хубилхаб, шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбүүдые бэелүүлжэ, хэды шэнээн урагшаа дабшахаб гэжэ элитэ болоно.

Шэнэ барилгые бэелүүлхэ тушаа партийна организациин зорилго юун болоноб?

Партийна эхин организаци бүхэн, партиин райкомууд, горкомууд, бүхыдөө городской партийна организаци хадаа шэнэ предприятинуудые бариха, мүн хуушануудые шэнэдхэхэ ба үргэдхэхэ талаар хүдэлмэриие саг үргэлжэ өөрынгөө хиналта доро барижа байха, барилгын организацинуудта саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха ба түсэбөөр хараалагдаһан бүхы хүдэлмэринүүд саг болзор соогоо дүүргэгдэхэ ба ажаүйлэдбэриин капитальна барилгада гүрэнөөр һомологдоһон бүхы мүнгэ бултадаа бодолгойгоор ба гамтайгаар гаргашалагдаха ябадалые хангаха хэрэг болоно.

Хүдэлмэрилжэ байгаа предприятинууд дээрэшье улам ехэ продукци гаргаха бага бэшэ резервүүд бии гээшэ.

Городой ажаүйлэдбэри хадаа 1945 оной түсэбые сүм дүүргэһэн ба валова продукци гаргалга 1940 онтой жэшээлбэл 36 процент ехэ болоһон байха юм. Гэбэшье ажаүйлэдбэриин хүдэлмэри дээрэ тон олон дутагдалнууд бии. Ажаүйлэдбэри ба транспортын олонхи предприятинууд жэгдэ бэшээр хүдэлмэрилжэ, ажахын түсэбэй дүүргэлтые заримдаа таһалдуулдаг байна. 1945 ондо 18 предприятинууд гүрэнэй түсэбые дүүргээгүй гэбэл: мяханай-консервнэ комбинат, валяльно-войлочно фабрика, молоной завод, мебельнэ фабрика, горпромсоюз ба бусад.

Би элдэб зүйлнүүдые гаргаха даалгабаринууд болон продукциин шанар ба үнэ сэн, түүхэй эдэй гаргаша, түлишэ, электроэнерги болон промфинтүсэбэй ба технико-экономическэ бусад показательнуудай түсэбэй дүүргэлтэ тухай эндэ хэлэнэгүйб. Манай партийна организацинуудта промфинтүсэбые мэдэхэгүй ба тэрээнэй дүүргэлтые ажаглан хаража байхагүй ябадал үсөөн бэшэ гарадаг гээшэ.

Ажалай бүтээсые улам саашадань дээшэлүүлхэ барагдашагүй арга-нүхэсэлнүүд манайда бии. Тэрэнэй гол нүхэсэлынь юун болоноб гэхэдэ үйлэдбэриин техникые шудалха, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, тиигээд байһан түхеэрэлгые дүүрэн хэрэглэхэ, тэрээнһээ абажа болохо бүхы юумые шахажа абаха ябадал болоно. Гэхэ зуура городой хэдэн предприятинууд дээрэ үнэтэр бүтээсэтэй түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ ябадалда хайша хэрэгээр хандаха ябадал һуурижашоо Тэрэ хадаа ажахые унжагай нобшо болгожо, ажалай бүтээсые бага болгоно.

Түхеэрэлгые муугаар хэрэглэхэ ябадалай илангаяа олон жэшээнүүдые паровоз-бүтээлгын завод дээрэһээ харуулжа болоно. Тэрэ заводой кузнечнэ цехтэ манипулятор, автоскоп гэхэ зэргын онһон агрегадуул миин хэбтэжэ байха юм. Паровозно-механическа цехтэ үнгэрөөшэ жэлэй сентябрь һара соо капитальнаар заһабарилагдаһан шүрөб хэдэг автомат эзэгүй хэбтэнэ.

Мүн «Коминтерн» гэжэ олзоборилгын артельдэ хүүгэдэй гутал оёхо машина миин хэбтэнэ.

Ажал хүдэлмэриин арга методые һайжаруулха талаар манай инженернүүд ба технигүүдэй хэхэ хүдэлмэри городой алишье предприяти дээрэ олдохо. Мүн рационализаторнууд, изобретательнууд ба стахановецуудай һүбэлгэн ухаанаар бүтэхэ бага бэшэ хүдэлмэри бии гээшэ.

Техникэ шудалха, ондоо гүрэнүүдэй техникэдэ бии байһан эрхим һайн юумэнүүдые мэдэдэг болохо ба тэрээнһээ үлэмжэ һайн юумэнүүдые бии болгохо ябадал хадаа хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулхые эринэ. Тиин эндэшье бага бэшэ дутагдалнууд бии байха юм гэжэ шалгалта харуулаа.

Манай техническэ кабинедүүд, научно-техническэ обществонууд үйлэдбэриин техническэ пропагандын центр болохо ёһотой байһан аад, тон түлюур байдалда оршонхой. Паровозо-бүтээлгын завод дээрэхи техникын байшаниие экспонадуудай музей болгожорхёо. Жэл хахадай туршада энэ байшан соо оролдоо 8 лекцинүүд уншагдаа.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, техническэ һайн бэлэдхэлтэй кадрнуудгүйгөөр техникые шудалха болон тэрэниие урагшань хүгжөөхэ асуудалые шиидхэжэ болохогүй юм гэдэгые предприятинуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд мартажархиһан байна.

Ушар иимэһээ агуухэ Сталинай хараалһан тон ехэ хүдэлмэринүүдые дүүргэхын тулада мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые үргэн олоорынь бэлэдхэхэ зорилгые шиидхэхэ, техническэ интеллигенциин зэргые үргэдхэхэ, кадрнуудые бэлэдхэхэ түсэбые предприяти бүхэндэ үгы хүүргүйгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэй гээшэ.

Городой ажахын хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд о партийна организацинууд стахановскэ һургуулинуудай хүдэлмэриие, эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ элдэб курсануудай, техническэ кружогуудай, техническэ кабинедүүдэй хүдэлмэриие ходоодо хаража байха, үйлэдбэриин техническэ пропагандые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй. Түрүүшын ээлжээндэ манай предприятинууд дээрэ байһан бүхы техникые, бүхы түхеэрэлгые дүүрэн ашаглаха хэрэгтэй. Уралан нарижуулга хадаа саг үргэлжэ анхаралаа табижа байха ябадалые эридэг байна. Тиимэ дээрэһээ хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дурадхалнуудые нэбтэрүүлхэ ябадалдахи бюрократизмые эсэслэн үгы болгохо хэрэгтэй. Хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүдэй, творческо ухаан бодолой зоримгой ехэ далайса хадаа партийна организацинуудай зүгһөө халуун туһаламжа абаха зэргэтэй.

1946 ондо, Сталинска шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлдэ түсэбөө үлэрһөө үдэртэ, һараһаа һарада бүхы предприятинуудаар дүүргэхэ ябадалые эмхидхэхэ гээшэ городской партийна организациин зорилго болоно. Энэ зорилго таарамжатай юм гэжэ энэ оной январь һарын хүдэлмэри харуулаа. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ үргэнөөр дэлгэрөөн социалистическэ мүрысөөнэй үнэһэ һүүри дээрэ январиин түсэб 109,4 процент дүүргэгдэбэ. Тиин олонхи предприятинууд түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Ажалай бүтээсые али болохоор дээшэлүүлхэ, ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, технологиие нэбтэрүүлхэ, техникын ба ажалай эмхидхэлэй үндэр хэмжээ—эдэ бүхы хадаа социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалые хангаха ёһотой.

«Ойрын сагта карточна гурим үгы болохо гэжэ хэлэхэһээ гадна, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдэй үйлэдбэриие үргэдхэхэ, бүхы эд товарнуудай үнэ сэнгые удаа дараалан хямгадхажа, ажалшадай ажаһуудалай хэмжээе үргэдхэхэ ябадалда онсо анхарал хандуулагдаха байна», — гэжэ нүхэр Сталин өөрынгөө үгэ соо заагаһан байна.

Шэнэ табанжэл соо шэнэ предприятинуудые байгуулха ба нютагай ажаүйлэдбэриин болоод промкооперациин гаргадаг продукциие ехэ болгохо гэжэ хараалһан тухай бии хэлээ һэм. Тэрээнһээ гадна табанжэл хадаа энэ ажаүйлэдбэриин хэдэ хэдэн һалбаринуудта үйлэдбэриин механизациие һайжаруулха ба техническэ хэмжээень дээшэлүүлхэ байна.

Байгша он соо РСФСР-эй Совнаркомой баталһан түсэбэй ёһоор 1947 ондо 30—35 мянган паар валенка гаргадаг болохын тула валяльно-войлочно фабрикые шэнэлхэ ёһотойбди. Горпромкомбинат оёдолой фабрикые үргэдхэхэ, нэгэ халаан соо 25 мянган шэрхэг тоошо гаргажа байха мастерской эмхидхэхэ ёһотой. Хоёрдохи, хахад жэл соо «Красный восток» гэжэ шэлэй завод ажалдаа орожо, шэнэ жэл гартар 200 мянган шэл аяга табагуудые хэхэ ёһотой.

Нютагай ажаүйлэдбэриин ба промкооперациин городской бүхы предприятинууд хубилшагүй сэнгээр 14 миллион түхэригэй үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргаха ёһотой. Тодорхойлон хэлэхэдэ: 60 мянган паар валенка, 50 мянган паар гутал, 15 мянган ведро ба таазуул, 20 мянган малгай, 5 мянган дэгэл хубсаһанууд, 10 мянган паар бээлэй оёгдохо ба 170 мянган паар гутал нүхэгдэхэ ёһотой.

Гүрэнэй завод дээрэ үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Тэндэ хэдэн арбаад мянган кастрюль, мискэ болон табагууд хэгдээ. Мүн олон орон, элдэб нааданхай гэхэ мэтэ хэгдэжэ байна. Тэрэнэй ашаар городой арад зон хадаа өөртөө шухала хэрэгтэй юумэнүүдые худалдажа абаха аргатай болоо.

Дайн сэрэгэй дүүрэһэн хойно нютагай ажаүйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө ажаүйлэдбэриие тон ааляар шэнэдхэн байгуулжа, шухала материалнуудые олохо талаар тон нобшоор хүдэлмэрилжэ байха юм. Паровоз-бүтээлгын заводой, мяханай-консервнэ комбинадай, судоремзаводой болон городой союзна бусад предприятинуудай ширпотребэй цехүүд мүнөөшье болтор ёһотой гэгшээр хүдэлмэрилжэ эхилээдүй гээшэ.

Гэхэ зуура манай эндэ хэгдэдэг юумэнэй шанар тон муу байха юм. Гэбэшье үргэн хэрэглэлэй эд зүйл гаргадаг түлюур хүтэлбэрилэгшэд хадаа шэрэ үгы, хадааһан үгы, ондоо юумэнүүд үгы гэжэ шалтаг билтаг баридаг зантай. Тиин мүнөө арга-боломжомнай ехэ болоо гээшэ. Хэрбээ һайнаар оролдоод хүдэлмэрилөө ада, хэрбээ ондоо тээшэ ошожо хэрэгэй юумэеэ олоод, наашань асаржа байгаа хада, бүри шанартай, бүри ехэ юумэ хэжэ шадаха байнабди. Харин хэрэгтэй юумые табаг дээрэ хэжэ асархыень хүлеэжэ һуугаа һаа юуншье бүтэхэгүй гээшэ бэзэ.

Мүн арад зониие хангаха мастерскойнуудшье муугаар хүдэлмэрилжэ байна. Хүнэй захиһан гутал хубсаһанууд хэдэн һараар хэбтэжэ байха юм. Иимэ байдалые саашадань үргэлжэлүүлжэ ябашье болохогүй. Мэргэжэлтэй кадрнуудые хүлеэжэ һуунгүй, баһал эндээ олоорынь бэлэдхэжэ байха шухала.

Худалдаа-наймаанай организацинууд ажалшадые һайнаар хангаха ябадалда бага бэшэ үүргэ дүүргэхэ байна. һүүлэй үедэ энэ талаар заа-зуухан юумэ хэгдээ, гэбэл: 4 сайлалгын газар нээгдээ, тусхай 2 магазинууд, 1 мебельнэ ба культтоварнуудай нэгэ магазин нээгдээ. һаяар коммерческэ талха худалдаха магазин ба особторгын магазин нээгдэхэнь, талха наймаалха ябадал журамшуулагдажа. ПВЗ дээрэхи магазинууд олон боложо, олониитын хоололгын столовонуудтахи журамынь бага-сага һайжаржа байна. Гэбэшье, энээгээр хизаарлаха ёһогүйбди. нүхэр Сталинай заабаринуудые баримталжа, худалдаа-наймаанай ажалые үндэһөөрынь һайжаруулха ёһотой байнабди.

Городской партийна организаци хадаа, түрүүшын ээлжээндэ, үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые гаргаха энэ жэлэй түсэбэй үгэ хүүргүйгөөр дүүргэгдэхэ ябадалые хангаха ёһотой. Гаргажа байһан продукциин шанарые һайжаруулжа, үнэ сэнгыень доошоруулха, гологдоһо, гаргадаг ябадалтай эрид хатуу тэмсэл хэжэ, гэмтэ нюурнуудые сүүдлэхэ хэрэгтэй. Партийна ба советскэ органууд үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг предприятинуудай хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалгажа байха, тэдэнэй болон мастерскойнуудай хүдэлмэриидэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Ойрын саг соо худалдаа-наймаанай предприятинуудай тоое сэрэгэй урда тээхи хэмжээндэ хүргэхэ, худалдаа-наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ ба тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тухай оролдохо. магазинууд ба столовонуудай гуримые һайжаруулха, арад зониие хангаха хэрэгэй культурые үргэхэ шухала.

Табанжэлэй түсэбэй ёһоор олон шэнэ гэрнүүд баригдаха, водопровод хэгдэхэ, фекальна канализаци хэгдэхэ, хэдэн олон үйлсэнүүд асфальтироваладаха, городые болбосон болгохо ба ногооруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Тэрэнэй ашаар табанжэлэй эсэс дээрэ Бурят-Монгол республикын столица тон ондоо шэг шарайтай болохо юм.

Гэр байрануудай хомор байһан ябадал тон хүндэ асуудалай нэгэн болоно. Сэрэгэй үедэ тон үсөөхэн гэрнүүд баригдаа гээшэ. Тиимэ дээрэһээ «Улан-Удэ городой городской ажахыда туһалха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо РСФСР-эй Совнарком энээндэ тон ехэ анхарал табина. Энэ жэлдэ 26 байратай 3 шулуун гэрнүүдые бариха байнабди. Энээнһээ гадна ПВЗ, шэлэй завод, мяханай комбинат, гүрэнэй завод дээрэхи олон барилганууд бүтэхэ ба горсоведэй 52 байратай гэрэй барилга дүүрэхэ байна. Бүхыдөө манай город байгша он соо 15—17 мянган дүрбэлжэн метр байра абаха байна.

Сэрэгэй урда тээ тэр байрын, коммунальна ба культурно-бытовой барилгын иимэ ехэ программа табигдаагүй һэн гэжэ хэлэхэ зэргэтэй болоноб. Манай городые болбосон болгохо тухай парти ба правительствын иимэ тон ехэ оролдолгодо юугээр харюусаха ёһотой гээшэбибди? Түбхын түрүүндэ, барилгын программые түйсэд дүүргэжэ городой арад зоной эрилтэнүүд тухай ехэхэн оролдолгоео гаргаха уялгатайбди.

Барилгын ба городые болбосон болгохо хүдэлмэри хадаа ниитын, бүгэдэарадай хэрэг болохо ёһотой.

Барилгын түсэбые дүүргэхэ гээшэ—1946 оной февралиин 9-дэ хэлэһэн нүхэр Сталинай үгэ соохи зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха байһанаймнай шалгалга болохо байна.

Нүхэдүүд! Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ябадал партийна организацинуудай хүтэлбэриин методуудые хубилгаха ябадал эринэ.

Бүхы дутагдалнуудаа дайн сэрэгтэ шалтаха дуратай хүнүүд мүнөө болтор бии гээшэ. Тиимэ залхуу хойрог хүнүүдые арад зоной үмэнэ элирүүлэн гаргажа, ажал хэлгэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ юумэ хэхэ дурагүй юм хадань нүхэр Маленковой хэлэһэн ёһоор «сэсэн гүүхэ хадаа тиимэ хүнүүдые архивта тушаадаг байна». Хүндэ бэрхэшээлһээ айха хэрэггүй, харин тэдэниие үсэд нэтэрүүгээр дабаха хэрэгтэй. Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын тула, культурна ба шанга шадалтай ажабайдалай түлөө тэмсэлдэ бүхы хүдэлмэришэд ба албахаагшадые, бүхы инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, бүхы интеллигенциие, городой бүхы арад зониие бодхоохо хэрэгтэй.

Хүн бүхэндэ хүдэлмэри олдохо байна, хүн бүхэн дайнай һүүлээр манай партиин эхилһэн тон ехэ творческо хүдэлмэридэ өөрынгөө хүсые харуулха газараа оложо шадаха.

Нүхэр Сталинай үгые шудалжа, бидэнэй урда табигдаһан агуухэ зорилгонуудые ойлгохо ба эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула большевистскэ зориг хүсэтэйгөөр оролсохо хэрэгтэй.

* * *

Элидхэлэй һүүлээр эндэ суглараһан нүхэд үгэ хэлэжэ эхилээ.

Тон түрүүн гүрэнэй заводой главна технолог нүхэр Мерекин болбол дайн сэрэгэй үедэ хэһэн ажал тухай хэлэжэ, манай завод авиационно ажаүйлэдбэриин предприятинуудай Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ нэгэдэхи ба хоёрдохи һууринуудые нэгэнтэ бэшэ эзэлһэн байха юм гэбэ.

—Мүнөө, дайнай һүүлээр манай завод үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилдэг болоо. Дайшалхы шэнэ машинануудые шэнжэлжэ үйлэдбэрилдэг болохо, манай орондо шухала хэрэгтэй һү тоһоной сепаратор түргэнөөр шудалжа гаргаха ба шанарыень һайжаруулжа, үнэ сэн багатай болгожо гражданскэ продукциие улам ехээр гаргаха гэһэн зорилго манай заводой урда табигдана. Эдэ зорилгонуудые һайнаар шиидхэхын тула мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд хэрэгтэй гээшэ. тиимэ дээрэһээ завод дээрэ олон курсанууд, стахановскэ һургуулинууд, түс түстаа һураха ябадал эмхидхэгдэжэ, үйлэдбэриин техническэ кабинедүүд байгуулагдажа байна.

—Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай жэлнүүдтэ манай заводой коллектив хадаа дайсаниие түргэнөөр бута сохихын тулада фронтдо, Улаан Армида шухала туһаламжа үзүүлхэ тухай нүхэр Сталинай бүхы даалгабаринуудые арюун нангинаар ба нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байһан юм. Мүнөө амгалан сагай барилгын жэлнүүдтэ манай заводой коллектив урдаа табигдаһан зорилгонуудые һайнаар дүүргэхын тулада хамаг бүхы хүсөө гаргаха гэжэ хэлэбэ.

һүүлээрынь үгэ хэлэһэн Михайлов (ПВЗ-гэй цехын парторг) паровоз бүтээхэ технологиин асуудалнууд тон ааляар нэбтэрүүлэгдэжэ байһан тухай, тэрэнэй эсэстэ хүдэлмэри дээрэ голедоһо гаргажа байһан тухай хэлэбэ. Мүн бүрүүгаар түсэблэхэ ябадал социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ арга олгоногүй гэжэ нүхэр Михайлов шүүмжэлбэ.

Горисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Сабуров городые болбосон болгохо тухай тогтожо, мүнөө болтор городой барилга хадаа буруугаар, ямаршье түсэбгүйгөөр хэгдэжэ байгаа гэжэ зааба.

—Мүнөө энээндэ эсэс табиха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнуудые бидэнэр городой ниитын барилгын интересүүдтэ шиидхэхэ ёһотойбди. Харин тэрэнэй үндэһэ баримтань—манай генеральна түсэб болохо байна Мүнөө городой бүхы предприятинууд ба учреждениинүүд—бага ба ехэ гэжэ илгангүйгөөр—городоо болбосон болгохын түлөө барилгада энэ дары оролсохо ёһотой.

Гэбэшье олохон хүтэлбэрилэгшэд хадаа типовой проектгүй дээрһээ барилга хэнэгүйб гэдэг байна. Тэрэ буруу. Бэлэн проект хүлеэжэ һуунгүй, барилга хэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Барилга дээрэ сезон гэжэ байха ёһогүй. Мүнөөшье барилгын бэлэдхэл хэжэ, фундаментнуудые барижа эхилхэдэ болохо байна.

һургуулинууд, больницанууд, хүүгэдэй садуудые заһабарилха ажалда айхабтар ехэ мүнгэн һомологдобо. Тэрэ хүдэлмэриие мүн лэ энэ гэһээр дэлгэрүүлхэ шухала. Бидэнэр хүдэлмэришэд ба албахаагшадай эрилтэнүүд тухай саг үргэлжэ оролдожо, нүхэр Сталинай табиһан зургаан условинуудые һанажа, бултыень дүүргэхэ ёһотой гээшэбди.

Тэрэнэй удаа үгэ хэлэһэн, БМАССР-эй Совнаркомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Быстров хадаа барилгын тон ехэ хүдэлмэринүүдые хайшан гэжэ дүүргэхэ тухай тогтожо хэлэбэ.

«Бурят-Монгол АССР-эй Улан-Удэ городой городской ажахые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Совнарком 1946 оной январиин 19-дэ тогтоол гаргаһан байна. Мүн ССР Союзай Совнарком «Улан-Удэ городой городской ажахыда туһалха хэмжээнүүд тухай» 1946 оной февралиин 7-до тусхай тогтоол гаргаһан байха юм. Энээн дээрэһээ парти ба правительство хадаа манай городой ажалшад тухай хэды ехэ анхаралаа табижа байһыень харанабди Эдэ тогтоолнуудай ёһоор гансахан 1946 он соо гэр байрын барилгада, болбосон болгохо ажалда ба социально-культурнэ барилгын талаар 25 миллион шахуу түхэригэй ажал хэхэ хэрэгтэй байна.

16225 мянган кирпичэ, 4.745 тонно извëстко, БМАССР-эй СНК-да мэдэлтэй барилгануудта 22.855 кубометр модо хэрэгтэй болохо байһан дээрэһээ байгша он соо барилгын хэды ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байһаниинь харагдана. Иимэ ехэ барилгын программатай байһаншье һаа, тэрэнэй бэлэдхэл мэлхэйн темпэтэйгээр хэгдэжэ байна. Саашань нүхэр Быстров хадаа барилгын болоод бусад ор[...]цинууд, илангаяа БМАССР-эй [...] дэргэдэхи барилгын материал[...] ажаүйлэдбэриин Управлени (...гынь нүхэр Тармаев). «Бурмон[...] трест» (эрхилэгшэнь нүхэр [...]) Улан-Удын Горсовет (түрүүлэгшэ[...] хэр Сабуров) барилгын хүдэлмэри[...] аалляар бэлэдхэжэ байна гэбэ.

—Правительствын 1945 оной [...] 22-ой тогтоолой ёһоор манай завод[...]жэ Улан-Удын ПВЗ-гэй [...] нүхэр Веллер хэлэбэ,—[...]зуудые гаргажа эхилхэ ёһотой. [...] тогтоол дүүргэжэ, заводой [...] ехэхэн хүдэлмэри хээд байна. 194[...] 1945 онойхиһоо хэдэн дахин олон [...]возуудые гаргаха ёһотойбди. Тиин [...] зорилго хадаа гансахан лэ паро[...]зуудые улам олоор гаргаад хизаар[...] бэшэ, мүн хуушан паровозуудые [...]рилха ёһотойбди. Технологическа [...]сые нэбтэрүүлхэ талаар олга бэшэ [...] хэгдээ. Тэрэ хадаа паровоз бүтээ[...]лые хоёр дахин хүнгэлжэ үгэбэ. [...] зорилгоор технологическа бюро [...]лагдажа, тэрэ хадаа тусхай [...] зохёожо дүүргэхээ байна. [...]лагша технолог нүхэр Степа[...] нүхэр Николаевай бригада, нүхэр [...]нецовой бригада шалгаржа [...] 500 гаран элдэб юумэнүүдые [...] конструкторнуудай бригада мүн [...] бэшээр хүдэлмэрилжэ байна.

Водопроводно лининүүдые [...] харгы зам һайжаруулха амаралт[...]зарые, ТЭЦ-ын барилгые дүүргэ[...]тальна барилгые 4-дахин ехэ [...] тэрэнэй тоодо 2 байратай 50 [...] бариха гэһэн тон харюусалгата [...]нууд табигдана.

—Манай заводой коллектив эдэ [...]рилгонуудые дүүргэхэ байһандаа [...] һэжэг түрэнэгүй

—Нүхэр Сталин болбол ойрын [...] карточна система болюулагдаха [...]мэһээ үргэн хэрэглэлэй эд това[...] үйлэдбэрилхэ ябадалые али боло[...] гэдхэхэ ба ажалшан зоной ажаб[...] үргэхэ шухала гэжэ Москва [...] Сталинска округой һунгагшадай [...]лиин урда тээхи суглаан дээрэ [...] байна,—гэжэ БМАССР-эй худал[...]маанай Нарком нүхэр Танхаев [...] Нүхэр Сталинай түүхэтэ энэ [...] бидэнэй үмэнэ—худалдаа-наймаа[...] дэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тон ехэ [...]нуудые табина. Мүнөө худалдаа[...]най предприятинуудай хүдэлмэри[...] дутуу дандануудбии. Зүрүүл ба [...] худалдаха ябадал, жэшээнь, ПВЗ-[...]до, Бурмонторгын системэдэ ба [...] газарнуудаар таһалдадаг байна. [...] элее хоолой газарнуудта олон [...]нууд гарадаг, тэндэ хүйтэн ба [...] байдаг гээшэ. Зарим магазинуудта [...] шэгнэхэ болон мүнгэ дутуу бусаа[...] ябадал гарадаг байха юм. Гэбэшье [...] бэрилхы хүдэлмэрилэгшэд энээн[...] анхаралаа табидаг байна

Карточна системые һаяар [...] гэһэн ябадал хадаа шадамараар [...] хэхэ ба хүн зониие һайнаар [...] гэһэн эрилтэ табина. Энэ жэлэй [...] абаад сай ууха 5 газар Улан-Уд[...]то ба сай ууха нэгэ-нэгэ газар [...] Бабушкин городуудта ба Дивизионнэ станци дээрэ нээгдэбэ. Мүн март[...]да иимэ сайлалгын газарнууд [...] городто ба ПВЗ дээрэ нээгдэ[...] һаяар Особторгын коммерческэ [...] талха наймаалха магазин, ком[...] хоёр ресторан нээгдэхэ байна. Эдэ [...] хадаа нүхэр Сталинай заабари[...] хэрэг дээрээ дүүргэгдэжэ байһан [...] хэлэнэ. Зүгөөр тэрээндэ байһан [...]далнуудые түргэнөөр усадхаха [...] Нютагуудтахи советүүд, партиин [...]мүүд болон партийна эхин орга[...]нууд хадаа худалдаа-наймаа[...] ябадалда туһаламжа үзүүлхэ ба [...]нууд болон городуудта худалдаа[...] табижа байха ёһотой һэн гэжэ [...] ябажа байһан тухай үдэр бүри [...] байнаб.

Удаань ВКП(б)-гэй обкомой [...] нүхэр Кучеров үгэ хэлэжэ, город[...]тийна организациин хүдэлмэри[...] дунданууудые тэмдэглээд, нүхэр [...] табиһан түүхэтэ зорилгонуудые [...]хын тула городской бүхы [...] элибхитэдые уряалһан байна.

Тэрэнэй һүүлээр партийна [...] суглаанда хабаадагшад хадаа [...] Сталинай 1946 оной февралиин [...] хэлэһэн үгые шудалха ба тэдэнэй [...]һан зорилгонуудые бэелүүлхэ [...] тодорхой тогтоол нэгэн дүүргэжэ абаа.

Хоблолой шэнжэлэл

Малай үбэлжэлгэ—шухала асуудал

«КРАСНАЯ СЕЛЕНГА»—ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой ба аймгүйсэдкомой орган.

...республикын арадай ажахыда ...листическэ малажал гол һалбари ... Тиимэһээ областной пар... организаци, тэрэ шэлэн советскэ ...ар-тарялалагай бүхы органууд ...малажал тушаа гол анхарал орол... ...шүүлжэ, эндэ элирүүлэгдэһэн ...дүтүү дунда зүйлнүүдые түргэ... ...илхэ ба республикаяа түрүү рес... ...нуудай нэгэнэй тоодо оруулхын ...имаг хүсэ шадалаа гаргажа, ...

...той хамта манай эндэхи эрэгтэй ...колхозникууд, түбхын түрүүндэ, ...мэ малшад хадаа адуу малайнгаа ...лые олошоруулха, тэрээнэй ашаг ...дэшэлүүлхэ гэһэн нэгэн хүсэ... ...уулһан малгайгаа абангүйгөөр ...лэ зуураа, мал үсхэбэрилхэ ...ашадгүй ехэхэн амжалтануудые ...

...ууд ба совхозуудта малай үбэл... ...амжалтатайгаар үнгэргэхэһөө ...тушаа зорилго мүнөө малшадай ...байхагүй. Малай үбэлжэлгые эр... ...маар үнгэргэжэ шадаһан колхо... ...бол малажал дээрээ хабар ба зу... ...бүхы 1946 он соо ходоодо ам... ...тай байхабди гэжэ мэдэһэн ...тай малшад энэ шухалын шуха... ...ые урда урдынхиһаа нилээдгүй ...үнгэргэжэ байһаниинь тэмдэглэ... ...ой. Эндэ манай республикын ...эгүүдай хэблэл газетэнүүд бол... ...ынгөө хуудаһануудта сар ...түрүү малшадай баян дүй дүр... ...ай корреспонденциинүүдые толил... ...ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой ...тухай» гаргаһан Партиин ...на Комитедэй 1945 оной фев... ...3-ай тогтоолые, мүн ВКП(б)-... Центральна Комитедэй 1945 ...ябриин 13-ай тогтоолые болон ...обкомой XXI ба XXII-дохи пле... ...шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ ...партийна организацинуудта ...һаламжа хүргэдэг болоо.

...-гай Сэлэнгын айкомой ба ...ай депутадуудай аймагай Сове... ...ы орган болохо «Красная ...» гэжэ хэблэл газетэ (редакто... ...р Г. Сабжаев) болбол малажа... ...лаар тобшохон аад тодо һонор ...нүүдые номерһоо номер ...гаргажа, энэ талаар түрүү мал... ...дүршэл бүхы малшадта ха... ...гадна, малажал дээрэ эли... ...дутуу дунда зүйлнүүдые ...шүүмжэлдэг болонхой.

...тын хуудаһануудые январиин ...жэ харахада, эндэ малажал ...олон һонирхолтой коррес... ...нүүдые толилһон байгаа. Спе... ...зүбшөөлые толилхоһоо ...аймагайнгаа партийна ба совет... ...ганизацинуудай хүтэлбэрилхы ху... ...мэдэй статьянуудые өөрынгөө хуудаһанда үргэнөөр бэшэһэн байха юм. Тиимэ болохолоороо, тус газетын хүдэлмэрилэгшэд болбол өөһэдынгөө үмэнэхи зорилые зүбөөр ойлгоһониинь элитэ болоно.

Гансахан аймаг соогоо, бэшэ, харин республика соогоо суутай болоһон Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Цыренжит Гомбоевагай һунгуулиин үдэрэй хүндэлэлдэ ороходоо абаһан социалистическэ уялгая нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, нэгэшье түл үхүүлэнгүй байһан тушаа бэшэжэ, аймагайнгаа малшадые һонирхуулһан байгаа. Тус газетэ болбол удаа дары болоод лэ малай үбэлжэлгын ябаса тухай, малшадай өөһэдынгөө уялгануудые хэрзэргээр дүүргэжэ байһан тухай, үбэлэй бэлшээриин ябаса тухай түрүү бэшэгүүдые хэдэн дахин толилһон байна.

№ 7 (1072) номерые абаад үзэе. Тэндэ «Бидэнэр өөһэдынгөө абаһан уялгануудые хайшан гэжэ дүүргэжэ байлабибди» гэһэн статья соогоо тус аймагай түрүү колхозуудай нэгэн болохо «Социализм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Санжанов гэгшэ өөрынгөө колхозой түрүү малшадай түйлаһан зарим нэгэн амжалтанууд тушаа дэлгэрэнгыгээр бэшэһэн байгаа. Энээнһээ мэдэхэдэ «Социализм» колхоз болбол малажал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые адуу морндоор—111 процент, эбэртэ бодо малаар—105 процент, хони ямаадаар—105 процент дүүргэхэһээ байтагай, малай үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо аяар 420 центнер үбһэ тэжээл алмабашьеһаа, адуу малаа тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байха юм.

Тэрээнһээ гадна, «Красная Селенга» газетэ болбол адуу малдаа эзэн бэшээр хандажа, нарай мал үхүүлхэ, үбһэ тэжээлые графигай ёһоор гаргашалантүй үрилтэ хорлолтодо оруулжа байһан колхозуудые ба зарим обор нобшоор хүдэлмэрилдэг малшадые шүүмжэлнэ. Жэшээлхэдэ, «Авангард» гэжэ колхоздо гансахан декабрь һара ба январь һарын 5 үдэрэй туршада 10 гаран толгой мал үхэбэ,—гэжэ энэ газетэ бэшэнэ. Тэрэшэлэн 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой зарим членүүдэй адуу мориндоо эзэн бусаар хандаһан дээрэһээ, энэ колхоздо 154 толгой адуу морид хүсэ шадалаа буураһаа гадна, 22 толгой морид үргүүлгэндэ ороод байһан баримтануудые элирүүлхэ зуураа, энэ байдалые усадхахын түлөө тодо һонор зүбшөөл үгэбэ. Иимэ жэшээнүүд тус газетын хуудаһануудта нилээдгүй олон бии.

Ушар иимэһээ бусад аймагуудай хэблэл газетэнүүд болбол энэ түрүү газетэһээ үльгэр жэшээ абажа, малажал тушаа сар үргэлжэ һонирхолтой статьянуудые толиложо аймагайнгаа партийна ба советскэ организацинуудта халуун туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй.

Агитаторнуудай үүсхэл

...оной февралиин 9-дэ Москва го... ...линска һунгуулиин округой ...ай һунгуулиин урда тээхи суг... ...нүхэр Иосиф Виссарионович ...хэлэһэн түүхэтэ үгые Улан... ...ородзамай депогой коллектив үгаа ...гөөр угтажа, энэ түүхэтэ прог... ...советскэ орондо коммунизм гүй... ...тухай заабари мүн гэжэ тоолоод, ...гөөр шудалжа эхилбэд.

...И. В. Сталинай ба В. М. Моло... ...ловска городой Сталинска ба Мо... ...округуудай һунгагшадай һун... ...урда тээхи суглаан дээрэ хэлэ... ...нүүдые тус коллективэй членүү... ...үргэнөөр ойлгуулха ябадалда ...партийна организациин секре... ...р А. В. Ситкин ба депогой на... ...орлогшо Б. М. Луковский гэг... ...анхаралаа табижа энэ түүхэтэ ...гүнзэгыгөөр шудалан үзэхэ ...ые эмхидхэжэ, аяар февралиин ...үлэжэ, хэдэн олон хөөрэлдөөнүүд ...нүүдые үнгэргөө.

...партийна организациин сек... ...хэр А. В. Ситкин эрхим агита... ...эдибхитэй хабаадалгатайгаар энэ шухала документнүүдые шудалха семинар үнгэргэжэ, агитаторнуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулжа үгэхэ зуураа, эдэ агитаторнуудые түмэр замайхидта тус үгые ойлгуулхын түлөө томилһон байгаа.

Һүүлэй мэдээгээр эндэхи агитаторнууд депогой цехүүд соогуур ябажа, түмэр замайхидай эдибхитэй хабаадалгатайгаар хэдэн олон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэд. Мүн нүхэр И. В. Ситников болбол өөрөөшье зургаан заняти үнгэргэбэ.

Тус депогой коллективэй членүүд болбол энэ түүхэтэ программые шудалха зуураа, энээндэ харюу болгон стахановска вахтада жагсажа, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлаһан байха юм.

Жэшээлхэдэ, депогой заһабарилгын бригадын суута бригадир нүхэр И. А. Гордеев гэгшэ февраль һарын түрүүшын 10 үдэрэй түсэбые 231 процент дүүргэбэ. Мүн тэрэшэлэн депогой стахановецууд нүхэд Ф. Фролов ба И. Наркиный ба бусад үдэрэйнгөө даалгабаринуудые 150—200 процент хүртэр дүүргэнэ. И. В. Сталинай хэлэһэн үгөөр зоригжоһон хүдэлмэрилшэд ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйланад.

Б. ДАНСАРУНОВ.

...уу санашадай кустовой мүрысөөн

...-ой Арадай Гэгээрэлэй Комис... ...сэрэгэй-физическэ таһагай ...энэ оной февралиин 18—19-... ...һурагшадай санын рес... ...ка мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

...мүрысөөн хадаа манай республи... ...гуулинуудай һурагшадай санын ...шалгаруулан элирүүлхэ ба ...ай Арадай Гэгээрэлэй Комиссариа... ...р Иркутск городто үн... ...м байһан санашадай кустовой ...дэ эльгээхэ һурагшадые онсо... ...зорилготой байгаа.

...ай республиканска мүрысөөн ...уудай һургуулинуудһаа—32 ...һургуулинуудһаа—28, хамта ...18-һаа доошо наһатай, һуралса... ...р һайн ба эрхим сэгнэлтэтэй ...басагад хабаадаба.

...команда 5 километр, баса... ...километр газарта мүрысөө. ...хүбүүд 10 километртэ, ...километртэ мүрысэбэ.

...мүрысөөн Арадай гэгээрэлэй Комиссариадай сэрэгэй-физическэ таһагай инспектор нүхэр А. М. Храмков, главна судья нүхэр Ведерниковой хүтэлбэри доро үнгэрөбэ.

Энэ мүрысөөндэ городой № 68 һургуулиин команда 1-дэхи һуури, 2-дохи һуури—Заиграйн аймагай, 3-дахи һуури—Тарбагатайн, 4-дэхи һуури—Сэлэнгын аймагай командунууд эзэлбэ.

Ганса гансааранай мүрысөөндэ 22 һурагшад хабаадаһан ба 1-дэхи һуури—Садчиков, 2-дохи һуури—Калинников, гурбадахи һуури—Карулин, 4-дэхи һуури—Сатурин, 5-дахи һуури—Овчинников гэгшэд (№ 68 һургуули) эзэлбэ.

Республиканска мүрысөөнэй дүн дүүрэһээ хаража, февралиин 23-да 6 хүүү басагадые Иркутск городто болохоо байһан мүрысөөндэ ябуулба. Гэбэл, № 68 һургуулиин һурагшад Овчинников, Медведникова, Заиграйн дунда һургуулиин һурагшад Овчеренко, Заиграева, № ... һургуулиин һурагша Морозова гэгшэд болоно.

Хурьгад

Сагаан эрээхэн
Садхалан хурьгад,
Налуу майлаар
Наадан ябанад.
Энхэрэн маараһан
Эхынгээ ойро
Хагда ургы
Хазан ябанад.
Дулаахан наранда
Дуратай хэбэргэй,
Урагша хойшоо
Урилдан гүйлдэнэд.
Дэлэн томотой
Эхын ойро,
Дэхэн хүхэшэлэн
Дэбхэрэн байнад.
Һаһан хурдаар
Гүйлдэн сэнгэнэб,
Хайшаа тэдэнэр
Хушуурая нааданаб.
Дүтэ тойрон
Харгы дээгүүр
Дүрбэн хүлынь
Зэргэ бууна.
Хагданай үзүүрые
Хоморон хазажа,
Саһанай уһанай
Шабхаруу ууна.
Дүн сагаан
Хони малнай
Дуулим дайдые
Бүрхөөбэ гээшэл.
Хони ямаанай
Маараһан шууяан
Хотогор талые
Зэдэлүүлбэ гээшэл.
Манай колхозой
Малай түлэй.
Үрган олошорхые
Үгтүүлһэн хурьгад!
Хонгор амгалан
Ханишо эхэнэрэй
Бахатай сээжые
Баясуулһан хурьгад!

Ц. Д. ДУГАРОВ.

10.000 түхэриг абаба

СССР-эй Бэлэдхэлэй Наркомадай Профессиональна Союзай Центральна Совет Бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгые хаража, Баргажанай гүрэнэй Ондаторово ажахы мүрысөөндэ илажа 2-дохи һуури эзэлһэндэ тоолобо.

Тус ажахыда хоёрдохи шагнал болохо 10.000 түхэриг үгэхөөр тогтоол гаргаһан байна.

Түрүү артель

Улан-Удын «Коминтерн» гэжэ артелиин эмхитэй коллектив энэ һарын туршада һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашада үшөө февралиин 22-ой үдэр һарынгаа даалгабари 102 процент дүүргэбэ.

Массова цехын коллектив илангаяа һайнаар хүдэлмэрилжэ, тус үдэртэ даалгабаряа 100,3 процент дүүргэһэн байна.

Артелиин түрүү стахановецууд нүхэд Богомолова, Татаринова гэгшэд өөрынгөө даалгабари хоёрдоо 150 процент дүүргэхэһээ гадна, залуу хүдэлмэришэдые хүбсаһа эсхэхэ дүршэлдэ һургадаг байна.

1-дэхи кварталай түсэб 634 процент дүүргэбэ

Кабанскын аймагай «Рыбак» гэжэ колхозой загаһашад энэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Энээнэйгээ ашаар үшөө февралиин 20-до түрүүшын кварталайнгаа түсэбтэ даалгабари 398 процент дүүргэбэ.

Нүхэр Гашеевай бригада даалгабаряа 634 процент дүүргэжэ, гүрэндөө һайн шанартай загаһа элбэг дэлбэгээр тушааба.

Кирпиисын завод шэнээр баригдахань

Республикын Многопромсоюз кирпичсын завод бариха хэрэгтэ Горохок городой «Искра» гэжэ промартельдэ 20 мянган түхэриг һомолон үгэбэ.

Тус артелиин коллектив тэрэ заводой барилга захалаа.

Электростанци баригдахань

Тарбагатайн аймагай «Красный партизан» ба «Красная заря» гэжэ колхозууд Куйтун гэжэ горхон дээрэ электрическэ станци шэнээр барихаяа байна.

Энэ станциин хүсэн 50 киловатт байха юм. Барилгынь хүдэлмэри энэ жэлдэ захалагдаха.

1 центнер 70 килограмм мёд

«Гигант» гэжэ колхоз нёондо жэлдэ 100 гаран зүгын уурхайтай байгаа. Эндэ ахалагша зүгышэн нүхэр Сапунова хүдэлмэриингөө эмхиие тон һайнаар табижа шадаһан байха юм.

Нүхэр Сапуневагай эмхитэй бригада үнгэрэгшэ жэлдэ 47 центнер һайн шанартай мёд колхозойнгоо складта тушаажа Тарбагатайн аймагта суурхаба.

Иимэ үндэр амжалта түйлаһанайнгаа ашада, нүхэр Сапунова нэмэлтэ түлбэридэ 1 центнер 70 килограмм мёд абаһан байха юм. Энэ жэлдэ үшөө ехэ мёд уурхай бүхэнһөө абахаар нүхэр Сапунова хараална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан Армиин 28 жэлэй урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ илажа, эстафетнэ поездые жолоодоһон № 3508 паровозой бригада 1. Паровозно цехын партбюрогой секретарь В. А. Ситкин. 2. Депогой начальнигай орлогшо Виктор Львович Луковский. 3. Паровозой машинист Всеволод Сергеевич Степанов. 4. Машинистын инструктор Михаил Петрович Воронин. 5. Машинистын туһалагша Иван Архипович Стемахов. 6. Кочегар Анатолий Тимофеевич Григоришин.

И. Красавцевай фото.

Эдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрөө

28 жэл... Энэ 28 жэл соо алдарта Улаан Армимнай ямар ехэ түүхэтэ замые өөрынгөө баатарлиг габьяагаар хушан ерээб. Тэрээниие манай арад, манай агууехэ вождь нүхэр Сталин, Коммунистическэ парти һаяхан тэмдэглэн үнгэргэбэл. Алдарта Улаан Арми шэнги толотуулан татаһан харгышни манай советскэ арадай, бүхэдэлхэйн хүдэлмэришэд ба таряашадай, үбгэд хүгшэдэй үншэн ба хэнзэнэрэй ерээдүй сагта зол жаргалтайгаар ажаһуухын арюун нангин замые алтарма үзэгөөр бэшэн харуулна.

Февралиин 23-да алдарта Улаан Армиингаа 28 жэлые манай Советскэ ороной ажалшан арад болбол өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри дээрэ эрхим амжалтануудые түйлан угтаха ба Улаан Армиингаа хүсэ шадалые саашадань улам улам бэхижүүлхын түлөө бүгэдөөрэн тэмсэжэ угтабад. Дайн сэрэгэй хатуу шанга жэлнүүдтэ ажал хүдэлмэри дээрээ гайхамшагта амжалтануудые түйлажа фронт ба тыл хоёрой хоорондо нягта харилсаа байгуулалгада, фронтдоо—өөһэдынгөө сэрэгшэдтэ хэрэглэгдэхэ буу зэбсэгүүдые болон бусад юумэнүүдые хэрэгтэй хаһа саг соонь үгэхэ, тэрээниие хаһа саг соонь тэдэнэртээ хүргэхэ ябадал хадаа манай республикын бүхы эрэгтэй ба эмэгтэй хүдэлмэришэд, албахаагшад колхозникууд бүхэнэй урда эгээл харюусалгатай ба эгээл нангин зорилгонь байһан юм.

28 жэл соо бүхы советскэ арадай, нүхэр Сталинай ба Коммунистическэ партиин хүмүүжүүлэн ургууһан манай Улаан Арми болбол өөрынгөө Эхэ оронойн ажалшан арадай хатуу шанга даалгабариие тангаригайгаа ёһоор, хүндэтэйгөөр дүүргээ. Улаан Армиин баатарлиг габьяануудай ба тэрээнэй хүн түрэлтэнэй түүхэдэ ороһон илалтын үдэрые манай Республикын түрүү заводууд, фабриканууд, эмхизургаануудууд, колхозууд, совхозууд, түмэрзамай коллективүүд болбол бэлэгтэйгээр угтахын түлөө 1946 оной эхилһэнһээ хойшо социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэн байна.

Энэ мүрысөөн соогуур Улан-Удын депогой паровозно машинистнуудай дунда паровозой гүйлгые сүүдхэ бүри дунда зэргээрэнь 500 километртэ хүргэхэ гэһэн хүдэлөөн шэнэ долгёор дэлгэрһэн байгаа. Энэ табанзуутанай хүдэлөөе үүсхэһэн Всеволод Сергеевич Степанов гэгшэ 9 паровозуудһаа бүридэһэн паровозно колонно эмхидхэһэн юм.

Всеволод Степанович Степанов болбол 44 жэл соо түмэр зам дээрэ паровозой машинистаар хүдэлмэрилжэ байгаа Сергей Сергеевич Степановай хүбүүн юм. Нүхэр Всеволод Степанов болбол дайн сэрэгэй үеэдэ эсэгэтээ, хоёр дүүнэртээ хамта бүхы бүлөөрөө хоёр паровоз дээрэ хүдэлмэрилһэн байна. Гэрэ патриот бүлын түйлаһан бүхы амжалтануудые тодорхойлохо болоо һаа, нилээн ехэ саг хэрэгтэй. Үсөөхэн тэдыгээр тэмдэглэхэдэ, Сергей Сергеевич Степановай бүхы бүлэнэр немецкэ булимтарагшадые үй бута сохихын түлөө, Улаан Армияа бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр жэшээтэ һайнаар хангахын түлөө, ажалай фронт дээрэ бүгэдээрэн хүн болгон хоёр хүнэй түлөө хүдэлмэрилөө.

Депогой коллективэй дунда Улаан Армиин 28 жэлэй һайндэрэй хэдэн арбаад хоног үлөөд байхада, «ямар шалгарма хүбүүмнай эстафетнэ поездые жолоодожо, эрхим бэлэгээ бүгэдэ арадта харуулха юм» гэлсэдэг болоо һэн. Тээд паровозой машинистнуудай дунда эрхим машинист Всеволод Сергеевич Степанов гайхамшагта амжалта түйлажа, эстафетнэ поезд жолоодохо эрхэ олоһон байна. Тэрээнэй туһалагша Иван Архипович Стемахов, кочегар Анатолий Тимофеевич Григоришин, инструктор машинист Михаил Петрович Воронин гэгшэд үнэн шударгуугаар хүдэлмэрилэн, паровозойгоо ёһото һайн байдалые хангаһан байха юм.

Февралиин 22-ой үдэр депогой коллективэй ба машинистнуудай урда социалистическэ мүрысөөнэй илагша нүхэр Всеволод Сергеевич Степанов, мүнөөдэр 11 час 58 минутада эстафетнэ поезд жолоодон мордохонь гэжэ соносхогдоһон байгаа.

11 час 58 минутада нүхэр Степановай жолоодоһон эстафетнэ поезд Улан-Удэ—Мысовой—Улан-Удэ—Петровско завод—Улан-Удэ гэһэн маршрут абаад, үе нүхэдһөө халуун амаршалгатай ба уярма хатуу захилтатайгаар харгы замда мордоһон юм. Депогой машинистнуудай коллектив болбол Всеволод Сергеевичэй поездые сүүдхэ болоод байхада февралиин 23-ай үдэр станци дээрээ угтахаар суглархабди гэжэ хөөрэлдөөд тараһан байгаа.

Теэд, Всеволод Сергеевич сүүдхэ соогоо паровозой ябаха нормые хоёр дахин хурдадхаһаа гадна, хэлсэһэн нормоһоон 3 час хахадаар уридшалан 8 час 30 минутада Улан-Удэ станци дээрэ ерэбэ. 3508 номерой поездын ерэхые хүлеэһэн станци дээрэ сугларан өөрынгөө эрхим хэдэн олон хүдэлмэришэд, машинистнууд хүбүүнээр омгорхон энеэлдэжэ шуугилдажа байнад.

Сагаан буурал сэнгээр хушагдаһан, хэдэн арбаад хүндэ ашаанай вагонуудые жүтхэһэн паровоз станциин урда ерэжэ зогсобо. Паровоз сооһоо хара тоһон болошоһон машинист гараад,

—Нүхэр тягиин инженер-капитан! Алдарта Улаан Армиин хүндэлэлэй эстафетнэ поезд харюусалгата даалгабаряа уридшалан дүүргээд ерэбэ. Эстафетнэ поездые жолоодогшо ахалагша машинист Степанов,—гэжэ Всеволод Сергеевич тусхай тодхогдоһон микрофоной урда, депогой начальнигай орлогшо Виктор Львович Луковский гэгшэдэ элидхэбэ.

Түмэрзамай коллективэй дунда шалгарһан эстафетнэ поездые жолоодоһон эрхимэй эрхим стахановецуудта зорюулһан митинг боложо, энэ митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд болбол Улаан Армиингаа хүсэ шадалые улам саашадань бэхижүүлхэ ба нүхэр Сталинайгаа табиһан харюусалгата даалгабаринуудые дүрбэдэхи табанжэл соо нүхэр Степановай жэшээгээр хүдэлмэрилжэ, томотомо амжалтануудые түйлажа дүүргэхэбди гэһэн уялгануудые абаһан байнад.

Ж. ЖАМБУЕВ.

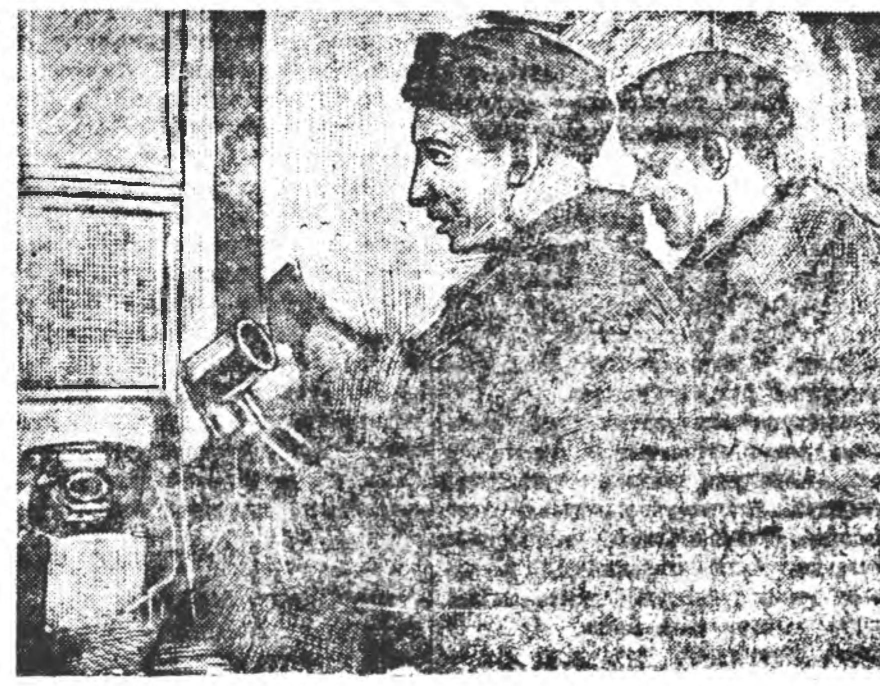

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Депогой начальнигай орлогшо нүхэр В. Л. Луковский гэгшэ эстафетнэ поездые жолоодоһон Всеволод Сергеевич Степановай бригадада тэдэнэрэй гайхамшагта түйлалтын түлөө митинг дээрэ баярые хүргэжэ байна.

И. Красавцевай фото.

Комсомольско-залуушуулай бригада

1945 оной эсэстэ ба 1946 оной эхиндэ манай республикын заводууд, фабриканууд ба эмхи зургаанууд колхозууд дээгүүр комсомольско-залуушуулай бригаданууд нилээд ехээр олошоржо, ажал хүдэлмэри дээрэ гайхамшагта амжалтануудые түйлаха үүсхэлнүүдые гаргаһан ба бүхы хүдэлмэришэдэй дунда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, шэнэ дүй дүршэлнүүдые шудалха, ажалай заршамые һайжаруулха, бүтээһэн продукциингаа шанарые һайжаруулха, ажал хүдэлмэри дээрэ үнэн сэхээр ажаллаха хүдэлөөнүүдые үүсхэһэн байна.

Гүрэнэй завод дээрэ 1945 оной эсэстэ комсомольско-залуушуудай бригаданууд хоёр дахин олошоржо, комсомолецууд болбол эдир залуушуулые бригаданууд таа тон олоор хабаадуулжа шадаа, гэбэл: хэрбээ 1946 оной эхиндэ 65 комсомолецуудһаа эмхидхэгдэһэн хэдэхэн комсомольско-залуушуулай бригада байгаа һаа, февраль һарада 200 гаран хүнүүдгэй 44 бригада болоһон байха юм. Дээрэ хэлэгдэһэн 44 комсомольско-залуушуулай бригада болбол өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, январь һарынгаа ажалай даалгабариие дунда жэшээгээр абажа үзэбэл 171 процент гүйсэдхэһэн, февраль һарада тус заводой эрхим эдир залуушуулай бригада ажалай даалгабариие Улаан Армиин 28 жэлэй ойн үдэр хүртэр 200 процент хүртэр гүйсэдхэһэн байна.

Гүрэнэй завод дээрэ нүхэр Зятьков гэгшын хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригада болбол ажалшан арадай үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэлые бүтээхэ цехтэ хүдэлмэрилдэг байна. Тэрэ бригада 1946 оной эхеэр ажалай дээдэ дүй дүршэлгүй эдир залуушуудһаа эмхидхэгдэһэн аад, богонихон сагай турша соо бүгэдөөрэн эрхим дүршэлтэд болохоһоо гадна, үнгэрһэн хоёр һарынгаа даалгабариие 170 процент гүйсэдхэһэн байха юм. Мүнөө энэ бригада болбол комсомольско-залуушуулай бүхы бригадануудай дунда ажалай ба бүхы талаараа эрхим амжалтануудые түйлажа, түрүү һуури эзэлэн байна

Нүхэр Жакупов гэгшын хүтэлбэрилдэг эдир залуушуулай бригада мүн лэ эрхим жэшээтэйгээр хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар, бригада доторoo ажалай заршамые һайнаар табиһан ба гаргаһан продукциингаа шанарые һайжаруулһанайнгаа, эдир залуушуулые ажалай эрхим дүй дүршэлтэд болгоһонойнгоо түлөө январь ба февраль һарынгаа ажалай даалгабариие 150 процент дүүргэһэн байха юм.

М. МАЛЬШАКОВ

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Февралиин 20-ой үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, февралиин 20. (ТАСС). Үглөөнэй заседани дээрэ советскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ нүхэр Шейнин үгэ хэлэбэ.

Гэмнэгшэ болбол тэрэнэй зорилго халаа гитлеровскэ агрессиин дээрмэдэлгын гэмтэ түсэбэй ба эзэмдэгшэдэй Чехословакиин, Польшын, Югославиин, Грециин болон СССР-эй арадуудые зэрлиг муухайгаар дээрмэдэһэн гэмтэ ябадалай баримтануудые сүүдтэ харуулха болоно гэжэ заана. Гэмнэлтээр харуулагдаһан заговорщигуудай үндэһэн документнүүд ба тэдэнэй өөһэдынь хэлэһэн үгэнүүд болбол хамтараад эзэмдэгдэһэн территори дээрэ үмсын олониитын ба гүрэнэй зөөрие дээрмэдэхэ ябадал болбол эртэ һанаашалагдаһан, түсэблэгдэһэн ба тиихэдээ добтолхо тухай имагта сэрэгэй ба стратегическэ түсэбые урдшалан зохёохотоёо хамта гитлеровецүүд болбол һанаа амараар ба профессиональна дээрмэшэдэй ба алууршадай бодолготойгоор өөһэдынгөө ерээдүйн «олзые», өөрынгөө гэмтэ хүрэнгые, өөрынгөө тонуулай «ололгые» хомхойгоор ба тон нарияр тооложо, эмхитэй тонуул дээрмэдэлгын түсэб түхеэрһэн байһание элирхэйлнэ.

Гэмнэгдэгшэдэй Чехословакиие дээрмэдэһэнэй түлөө зэмэтэй байһание элирхэйлэн баталжа ороходоо, гэмнэгшэ болбол хамагай түрүүндэ Чехословацка республикын территори дээрэ гитлеровецүүдэй хэһэн гэмтэ ябадалнуудай тухай чехословацка правительствын хуулита элидхэлые баримталжа ба 1940 оной январиин 30-да «Ангрифф» гэжэ газетэдэ тунхаглагдаһан Лей гэгшын статьяһаа баримта уншана. «Бидэнэр халаа дээдэ расада хабаадахаар зорюулагдаһан байнабди. Доодо хэмжээнэй раса болбол дээдэ хэмжээнэй расада ороходоо бага һуури, бага хубсаһа, бага хоол ба бага культура эринэ.

Энэ заабари, энэ программа анни халаа өөрынгөө сэхэ һанал мэдүүлгые олоһон байна, ушарынь халаа гитлеровецүүдэй эзэмдэн абаһан бүхы территоринууд болбол тэсэшэгүй дээрмэдэлгэдэ дайрагдаһан, хамагай олон янзын формо ба арга маягуудаар юрдөөшье эшэхэ гайхахагүй хооһоруулалгын дунгые харуулһан байна.

Польшые дээрмэдэһэн тухай хэрэгтэ хабаадалсаха документальна баримтануудые харуулхадаа, гэмнэгшэ болбол Польско правительствын Трибуналда эльгээһэн элидхэлые баримтална.

Генерал губернаторство гэжэ нэрлэгдэһэн Польшын бүхы засагые толгойлжо байһан гэмнэгшэ Франк гэгшын шууд сэхэ хүтэлбэриин доро Польшодо ябуулагдаһан бүхы гэмтэ ябадалнуудые тоолохо аргагүй байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. Олдоһон ба хэрэгэй материалнуудта хабсаруулагдаһан Франкын үдэрэй тэмдэглэлнүүд болбол тэрэнэй хүтэлбэреэр Польшодо гитлеровецүүдэй хэһэн хорото ябадалай тухай эли ба сэхээр харуулна.

1944 оной январиин 12-ой үдэр Франк болбол германска хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ гайхалтай зэрлиг мэдүүлгэ хэжэ, тэрэнээ өөрынгөө үдэрэй тэмдэглэлдэ бэшэһэниинь халаа:

«Хэрбээ бидэнэр дайнда илаа халаа, минии һаналаар полякууд, украинецүүд ба оршон тойрон байгшадые бултынь хэршэһэн мяхан болгоходо болохо байна».

Франкын Польшодо байгуулһан журамай тухай ба энэ журам байгуулһан Франкын тухай тодорхойгоор мэдэхын тула ганса энэ уншагдаһан үгэнүүд хүрэхэ байна гэжэ гэмнэгшэ нүхэр Шейнин хэлэнэ.

Гэмнэгшэ болбол Югославида үмсын ба олониитын эд зөөрие гитлеровецүүдэй дээрмэдэһэн ба үрижэ хулууһан тухай документальна баримтануудые харуулгада орожо, Югославска правительствын Трибуналда үгэһэн тусхай элидхэлэй таарамжатай бүлэгые уншана.

Югославиин хүдэлмэриин хүсые ашаглахатай хамта олониитын ба үмсын эд зөөрие дээрмэдэхэ ябадал үргэлжэлэн ябуулагдажа байгаа гэжэ элидхэл соонь хэлэгдэнэ. Германи болбол эзэмдэгдэһэн Югославиин бүхы экономическа ресурсые ба үнэтэ зүйлнүүдые абажа шадаад, оронние хооһоруулһан байна.

Бусад эзэмдэгдэһэн оронуудта эрэһэндол адли немецүүд болбол Югославида орохотоео хамта валютын талаар хэдэн арга хэмжээнүүдые ябуулһан байна, энэнь халаа тэдэндэ хямда сэнгээр эд бараа ба бусад үнэтэ зүйлнүүдые Югославиһаа ехээр абаашаха арга боломжо үгэһэн байна.

Гэмнэгшэ болбол грецескэ правительствын тусхай элидхэлэй материалнуудые ашаглажа Грециие фашистска заговорщигууд яажа дээрмэдэһэн тухай Трибуналда харуулна.

«Греци болбол өөрынгөө географическа байдалһаа болоо Хойто Африкада ябуулагдаһан операциин базань болоо немецүүдээр ашаглагдаһан байна. Тэрэшэлэн немецүүд болбол Хойто Африкаһаа ба зүүн фронтнуудһаа ерэһэн өөһэдынгөө солдадуудай амаралтын газар болгожо Грециие ашаглаһан байна» гэжэ элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Энэ солдадуудые хангахын тула гитлеровскэ заговорщигууд болбол газар бүридэ эдеэ хоол бэлэлтээр абаха ябадалые ябуулһан, «Грецидэхи гаргаша» гэжэ нэрлэгдэһэнэй харюулта тон ехэ мүнгэ хуряагдадаг байһан байна.

Эзэмдэгшэдэй ябуулһан эдеэ хоолые ба бусад эд бараае хуряан абалга болбол грецескэ арад зониие хооһорол ба үлэсхэлэндэ оруулһан байна.

Гэмнэгшэ болбол Советскэ Союзай сагзуура эзэмдэгдэһэн территоринууд дээрэ үмсын олониитын ба гүрэнэй эд зөөрие немецүүдэй үриһэн хулууһан ба дээрмэдэһэн баримтануудые харуулгада ороно.

Таанарай зүбшэн хэлсэлгэдэ минии үзүүлхэ арсалдаагүй ба бодото документнүүд болбол Советскэ Союзда добтолхын үшөө нилээд урда тээ фашистска булимтарагшадай гэмтэ һанал бодожо, тэрэнэй баялигые ба тэрэнэй арадай зөөри хүрэнгые дээрмэдэхэ ба үрихэ хулууха түсэб бэлэдхэлые элирхэйлэн баталжа үгэжэ байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Советскэ арадай энхэ амгалан ба ашагта ажалаар байгуулһан эд зөөрие хууһан дээрмэдэхэ, бултыень үрихэ хулууха мэтэ бүхы муухай зэрлиг аашануудыень гэмтэ гитлеровскэ правительство ба германска армиин Верховно командованияар ба бодогдоһон эртэ бэлэдхэгдэһэн ба эмхидхэгдэһэн байна.

Ехэнхидээ энэ процессээр сүүдлэгдэжэ байһан хүнүүдэй бэшэһэн документнүүдые харуулжа байхадаа гэмнэгшэ болбол СССР-тэ добтолхо түсэб—«барбароссын» түсэб хэхэтээ хамта, гитлеровскэ заговорщигууд болбол Советскэ Союзай баялигые дээрмэдэхэ түсэб бэлэдхэһэн байна гэжэ батална. Тэрээнһээ гадна эд зөөри суглуулгада шуналһөө залгижа байха ябадал болбол фашистска агрессиие гэмтэ ябадалда татажа байгаа хүсэниинь байһан байна.

Үшөө 1941 оной апрельдэ СССР-ые дээрмэдэхэ ябадалые гэмнэгдэгшэ Геринг толгойлһон байна, энээндэ туһаламжа болгохо зорилгоор «Ольденбург» гэжэ «тусхай шэглэлэй экономическа штаб байгуулагдажа, тэрэнь генерал-лейтенант Шуберт гэгшээр толгойлогдоһон байна». Гитлеровскэ дээрмэшэд болбол Ленинград, Мурманск, Рига, Москва, Тула, Горький, Баку ба бусад олон Советскэ городуудай түлөө «ажахын инспекци» ба «командануудые» өөрынгөө агентнүүдэй үргэн сетиие байгуулхаар түсэблэһэн байна.

Гэмнэгшэ болбол «окружной хүдөө ажахын фюрерэй хабтаһан» гэжэ нэрлэгдэһэн хабтаһан сооһоо уншажа, энээн соонь зүүн зүг тээшэ ябуулагдаха дээрмэдэгшэдтэ үгтэһэн тодорхой инструкци байна. Энэ инструкци болбол 1941 оной июниин 1-дэ гитлеровецүүдээр гаргагдаһан байна. Инструкци халаа Зүүн зүгтэ байһан немецүүдэй зан абариин ба тэдэнэй ородуудта яажа ханлаха тушаа арбан хоёр захяагаар эхилһэн байна; энэ «захяанууд» халаа ерээдүйн «хүдөө ажахын фюрернүүдтэ» хатуу шэрүүн ба хайра гамгүй байхые дуралхаһан байна. Эдэ «захяануудай» һүүлээр «хабтаһан» соо СССР-эй хүдөө ажахые дээрмэдэхэ тушаа тодорхойгоор хэгдэһэн программа байна. Энэ талаар урда областьнууд ба Хойто Кавказ болбол немецкэ элеэ хоолой байдалые тэгшэдхэхын түлөө ашаглагдаха ёһотой байгаа. Бидэнэр болбол эдэ үрэжэлтэ районуудай баялигуудаар ородой арадые хооллуулха уялгатайбди гэжэ тоолохогүй байнабди. Энэ шэрүүн шухала хэрэг болбол ямаршье хэмжээнһээ хэтэрһэн мэдэрэл гэжэ бидэ мэдэнэбди. Тон үргэн нүүлгэ шухала болохонь һэжэггүй ба ородууд тон хүндэ жэлнүүдые дабахань лабтай байна».

1942 оной августда Ровнодо болоһон зүблөөн дээрэ гаулейтер Кох гэгшэ гитлеровскэ булимтарагшадай номнолые үшөө хэрзагы формоор хэлэһэн байна. Нүхэр Шейнин болбол фашистнуудай өөһэдынь бэшэһэн энэ зүблөөнэй тухай тоосоое уншана.

Рейхскомиссар болохо Кох болбол политическэ хараалалгые ба өөрынгөө зорилгые иимээр һанаалжа бэшэһэн байна: Суляетэй Украинада гэжэ юушье үгы. Манай хүдэлмэри болбол украинецүүдые Германиин түлөө хүдэлмэрилүүлхэ зорилготой харин бидэнэр эдэ арадые жаргалтайгаар байлгаха бэшэбди. Германида юун дутанаб, тэрэниие Украина үгэхэ ёһотой... Фюрер болбол Украинаһаа 3 миллион тонно таряа Германида эриһэн байна. Тэрэ халаа дүүргэгдэхэ ёһотой...

Гурба миллион тонно таряан гэжэ түрүүндэ хараалагдаһан тоо болбол гитлеровскэ дээрмэшэдээр «үлүүлэн бэелүүлэгдэһэн» байна, тэдэнэй шунахай хэбдог аппетит һараһаа һарада ехэдэһэн байна.

Советскэ Союзай эзэмдэгдэһэн районуудай баялигые дээрмэдэлгые зорюута ба түсэбтэйгөөр ябуулһыень баталжа Улаан Армиин частьнуудай оложо абаһан Герингын нюуса документые Трибуналда харуулна. Энэ документ халаа экономическые хүтэлбэрилхэ тухай директивэ гэһэн гү, али «Ногоон хабтаһан» гэжэ нэрлэгдэһэн байна. Эдэ «директивүүд» болбол Германиин Советскэ Союзда добтолхын урда тээ гаргагдаһан ба «зүүн областьнуудые эзэмдэлгэдэ хабаадаха экономическа зорилгонуудай талаар сэрэгэй командовани ба сэрэгэй ажахын шатануудые шэглэлтэйгээр зорюулагдаһан байһаниинь директивһээ элирнэ.

Гэмнэгшын уншаһан эдэ директивүүдэй баримтанууд болбол Советскэ Союзһаа бүхы түүхэй эд, бүхы товарна фондынуудые ба запасые Германида абаашаха ба гражданска арад зониие бултыень дууһыень дээрмэдэхэ гэжэ һанаашалһан байна. Геринг болбол үмсын, олониитын ба гүрэнэй зөөрие дээрмэдэхэ ябадалда бэлэдхэхэ ябадалые өөрынгөө шууд толгойлолгоор хизаарлаагүй. Харин саашадаа энэ гэмтэ зорилгоор байгуулагдаһан тусхай аппарадые шууд хүтэлбэрилһэн байна.

Хамагай олон янзын дээрмэдэлтые ябуулха байһан эзэмдэлгын аппарадай схемые сүүдтэ харуулаад, гэмнэгшэ болбол имагта Геринг болбол СССР-эй арадай эд зөөрие үрихэ хулууха ба дээрмэдэхын тула эрид хараалһан ба дээрмэдэлгын бүхэли армиие хатуугаар һургаһан байна.

Гэмнэгдэгшэ Кейтель болбол 1941 оной июниин 16-да тайлбарилан хэлэхэдэ, Советскэ Союзда добтолхоһоо 6 хоног урда тээ, германска армиин бүхы сэрэгэй частьнуудта приказ гаргахадаа «ногоон хабтаһан» гэжэ нэрлэгдэһэн Герингын тонуулай заабариие гүйсэдхэхээр абаха гэһэн байна.

Кейтелиин энэ приказай һүүлшын абзац болбол иигэжэ хэлэнэ: «Шухала хүдөө ажахын ба нефтяной районуудаар элидхэгдэһэн полевой ба нютагай комендатурануудай туһаламжатайгаар, оронуудые ажаглаха ябадалые тон үргэн хэмжээгээр ябуулха ёһотой. Кейтель».

Кейтелиин директивые германска армиин частьнууд гүйсэд хэхээр хүлеэжэ абаһан ба Советскэ Союзай эзэмдэгдэһэн областьнууд добтолгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд хамагай хайра гамгүй дээрмэдэлгэдэ дайрагдаһан байна.

Олон тооной али бүхы «хүдөө ажахын фюрернүүдэй «инспекторнуудай», «сэрэгэй агрономуудай» ба бусад «мэргэжэлтэдээр» бэелүүлэгдэдэг байһан эмхитэй дээрмэдэлгэһээ гадна гитлеровскэ правительство ба германска армиин Верховно командовани болбол немецкэ солдадууд ба офицернүүдые «материальна һонирхол» гэгшээр али болохоор урмашуулһан байна, тэдэнь советскэ гражданинуудые дээрмэдэхэ ба өөһэдынгөө «олоһоние» Германида ябуулха хизааргүй арга-боломжо олоһон байна.

Гитлеровскэ Германиин СССР-тэ гэнтэ добтолһоной хойно хэдэн һара болоод байхада, Советскэ правительство болбол гитлеровскэ сэрэгүүд эзэмдэһэн Советскэ территоринуудта тэрэнэй хэһэн сэрэгэй гэмтэ ябадалай тухай арсалдашагүй дүн мэдээнүүдые абаһан байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов 1942 оной январиин 6-да немецко-фашистска булимтарагшадай хорото ябадалнууд тухай нототойгоор үгэ хэлэһэн байна.

Февралиин 20-ой үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, февралиин 20. (ТАСС). Февралиин 20-ой үдэшын заседани дээрэ советскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ нүхэр Шейнин болбол СССР-эй, Чехословакиин, Польшын, Югославиин ба Грециин газар дээрэ немецко-фашистска армиин хэһэн тонуул ба дээрмэдэлгэнүүдые тодорхойлхо баримтануудые саашань үргэлжэлүүлэн харуулба.

Гэмнэгшэ болбол немецкэ армиин гэмтэ ябадалнуудые удалан тодорхойлхо хэдэ хэдэн немецкэ документнүүдые трибуналда үзүүлбэ. Немецко-фашистска сэрэгүүд болбол тон ехээр һанд ран гутажа, һүүлэй һүүлдэ гитлеровскэ засаг өөрөө немецкэ зон йһгоо эд зөөрие дээрмэдэн тоножо байһан өөрынгөө солдадуудай ябадалда гомдохо баатай болоһон байгаа.

Тиимэдэ эдэ солдадууд болбол советскэ арад зоной ба советскэ олониитын болон гүрэнэй албан газарнуудай зөөридэ ямараар хандадаг байһыень ойлгохо хялбар болоно гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Гитлеровецүүд болбол Украиные айхабтар ехэ дээрмэдэн тоноһон байна гэжэ гэмнэгшэ тэмдэглэнэ. Украиные имперскэ комиссар болбол Украиные хайра гамгүйгөөр дээрмэдэн тонохо политика хазагайрашагүй ябуулжа байһан юм. Энэ политикань гитлеровскэ правительствааар дүүрэнээр һайшаагдаһан байгаа. Энэ тонуул дээрмэдэлгэ болбол Герингын „Ногоон хабтаһан“ доторхи заабариин ёһоор бодото дээрэ ябуулагдаһан байна. 1941 оной сентябриин 6-да Геринг болбол иигэжэ бэшэһэн байгаа; „Шэнэ эзэлэгдэһэн зүүн зүгэй областьнууд дээрэ олдоһон түүхэй зүйлнүүд болбол немецкэ сэрэгэй ажаүйлэдбэринүүдтэ хэрэглэхын тула онсо яаралтайгаар дамжуулагдаха ёһотой“.

Саашадань, гэмнэгшын үргэлжэлүүлхэнь халаа, эзэмдэгдэһэн хэдэн областьнуудта ба илангаяа Украинада немецүүд болбол өөһэдынгөө гражданска администраци гэжэ нэрлэгдэдэг ба бусад хэдэн тусхай ажахын обществонуудые байгуулжа, тэрэнь бүгэдөөрөө эзэмдэгдэһэн областьнуудые дээрмэдэхэ ажал-ябуулаһан байна, тиихэдэ хэдэн олон немецкэ сэрэгэй ба гражданска органууд болон албан газарнуудай хоорондо хэрэлдээ заргалдаан эхилһэн байна. Нүхэр Шейнин болбол советскэ территоринуудые дээрмэдэхэ хэрэгтэ хэн үлүү зэргэ абаха ёһотойб гэһэн тухай Розенбергын ведомство ба сэрэгэй засагуудай хоорондо ябуулагдаһан оло олон бэшэлгэнүүдые баримта болгожо ушаһан ба Трибуналда дамжуулһан байна.

Розенбергын өөрынь Герингдэ хэдэн удаа бэшэһэн бэшэгүүд соо эзэмдэгдэһэн территориин бүхы ажахын управленинүүдые ба тэдэнээр томилогдоһон имперскэ комиссарнуудые тэрэнэй министерствын мэдэлдэ дамжуулхын үгэхэ хүсэлые элирүүлһэн байна. Гитлеровскэ дээрмэшэдэй энэ арсалдаае дүүргэхэ ябадалынь Улаан Арми һаатуулһан байна.

Саашань гэмнэгшэ болбол Литовско, Латвийска ба Эстонско ССР-тэ гитлеровецүүдэй баригдашагүй ябуулһан дээрмэдэлгые шэнжэлэн харуулһан тоонуудые харуулна.

Немецко-фашистска булимтарагшад болбол үмсын, олониитын ба гүрэнэй зөөриие дээрмэдэхэ тиимэл политикые Белоруссиин, Молдавска ба Карело-Финскэ ССР-эй ба РСФСР-эй эзэмдэгдэһэн областьнуудта ябуулһан байна. Немецко-фашистска элдэб сэрэгэй соединенинүүд ба организацинууд СССР-эй элдэб районуудта, дайнай олон үенүүд соо дээрмэдэлгын нэгэл арга маягуудаар, нэгэл гэмтэ түсэбөөр, нэгэл гэмтэ зорилгоор ажаллаһан байна. Энэ түсэб, энэ гэмтэ ябадалые сүүдлүүлэгшэдэй һандали дээрэ һуужа байгаа сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэд эмхидхэһэн ба зохёоһон байна.

Гэмнэгшэ болбол гүрэнэй үйлэдбэринүүд ба албан газарнууд, колхозууд, олониитын организацинууд ба СССР-эй гражданинуудта немецко-фашистска булимтарагшадай ушаруулһан материальна хохидолой тухай Гүрэнэй Онсо Эрхэтэ Комиссиин мэдээсэлые сүүдтэ харуулна. Тэрэ халаа энээн сооһоо фашистска дээрмэдэлгэ ба тонуулай шэшэрүүлмэ дүнгые уншана.

СССР-эй арадай ажахыда ба зарим хүдөөгэй ба городой ажаһуугшадта ушаруулһан хохидол болбол гүрэнэй 1941 оной сэнгээр 679 миллиард түхэригөөр тодоруулагдаа, колхозуудта—181 миллиард түхэриг, хүдөөгэй ба городой ажаһуугшадта 192 миллиард түхэриг ба кооперативна, профсоюзна ба бусад олониитын организацинуудта—19 миллиард түхэригэй хохидол ушаруулагдаһан байна гэжэ гэмнэгшэ заана.

Немецко-фашистска булимтарагшад болбол колхозникууд, хүдэ мэриишэд ба албахаагшадай өөһэдынь үмэтэ зөөри байһан 4 миллион тухай байрын гэрнүүдые шатааһан ба һандартаһан, тэдэнһээ 1,4 миллион мори, 9 миллион толгой бодо эбэртэ мал, 12 миллион гахай, 13 миллион хони ба ямаа хуряажа абаһан, тэрэшэлэн тон олон тооной гэрэй элдэб хэрэгсэлнүүдые абаһан байна гэжэ гэмнэгшэ онсолон тэмдэглэнэ.

Гэмнэгшэ болбол эзэмдэһэн зүүн зүгэй областьнуудта дээрмэдэлгын талаар ажахын бүрин эрхэтэ захирагшаар Герингые томилхо тухай Гитлерэй 1941 оной июниин 29-дэ гаргаһан указые сүүдтэ дамжуулна. Герингдэ илгээгдэһэн юрэбусын түлөөлэлгэ болбол эзэмдэгдэһэн территоринуудта дээрмэдэлгэ эмхидхэхэ ябадалда бусад гэмнэгдэгшэд эдибхигүйгөөр оролсоһон ябадалые ябашье тэмдэглэнэ бэшэ. Тэдэнэр бүгэдөөрэн хамта ба нэгэ нэгэнэрээшье энээндэ зорюулагдаһан ажал-ябуулгые түргэнөөр үргэдхэһэн байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. Франк болбол польско арадые тоноһон, Розенберг болбол Украинада ба СССР-эй бусад эзэмдэгдэһэн районуудта эзэрхэһэн, Заукель ба Зейсс-Инкварт гэгшэд тэндэшье, эндэшье ажаллаа, Шпеер ба Функ гэгшэд ажахын, зэбсэглэлэй ба бусад министерствонуудай талаар дээрмэдэлгын хэмжээ-ябуулга үүдхэн болоһон ба ябуулһан, Кейтель болбол эдэ бүгэдэ хүсэнүүдэй талаар ажаллаһан байна.

Саашань гэмнэгшэ болбол Кейтелиин гараа табиһан хоёр документнүүдые уншана, энэнь халаа Кейтель болбол Советскэ Союзай эзэмдэгдэһэн районуудые дээрмэдэхэ ябадалда хамагай эдибхитэйгээр оролсоһониие харуулна. 1944 оной сентябриин 8-да Кейтель болбол Украинын элитэ алуурша Кох гэгшын Советскэ территори дээрэ дээрмэдэлгэ ябуулха ябадалдань али болохоор туһаламжа үзүүлхэ гэһэн приказые армиин генштаб, хойто ба центральна фронтнуудай главнокомандалагшадта, «ОСТ-ын» экономическа штабта ба нэгэ эхи сэрэгэй округта гаргаһан байна. Тиимэ ушарһаа 1944 оной эсэстэ Улаан Армиин ба тэрэнэй союзнигуудай сохилто доро гитлеровскэ Германиин өөрынгөө эсэсэй диилдэлгэ оруу түргэн ябажа байха ба тэрэнэй сэрэгэй ба политическэ уналгын хэдэхэн һара үлөөд байхада Гитлер, Кейтель, Кох ба бусадуул болбол хүнэй эд зөөридэ ба баялигта үшөөл шунахайрһаар байһан байна.

Гэмнэгшэ болбол Геринг гэгшын эзэмдэгдэһэн областьнуудай имперскэ комиссарнууд ба сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэдтэй хэһэн нюуса зүблөөнэй стенографическа тоосоое сүүдтэ харуулна. 1942 оной августын 6-да болоһон зүблөөнэй тухай энэ тоосоое Улаан Армиин частьнууд Пен гэжэ немецкэ городой гэрнүүдэй нэгэнһээ оложо абаһан байна. Энэ зүблөөн дээрэ Геринг иигэжэ хэлэһэн байна: «Таанар болбол таанарта найдагдаһан арадай һайжаралай түлөө хүдэлмэрилхөөр тэндэ ябуулагдаагүй, харин бүхы али болохо зүйлые абахын түлөө ябуулагдаһан байнат. Би энээниие таанарһаа хүлеэнэб. Би халаа таанарта даалгаһан тушаалые гүйсэдхэхые таанарые албаданаб. Хэрбээ таанар энээниие хэжэ шадахагүй байгаа хадатнай, энэ таанарта таанарые баллажа шадаха тиимэ органуудые хүл дээрэнь табихаб».

Советскэ эзэмдэгдэһэн территоринууд дээрэ ябуулагдаха дээрмэдэлгын политика тушаа Геринг хэлэхэдээ: энээн тушаа армитай дүүрэн зүбшөөрэл манда бии. Арми болбол тэрэнэй эхэ оронһоо табиһан эрилтэнүүдһээ арсана. Армиин энэ хангалтада нэмэхэ юумэ үгы, харин саашадаа би таанарһаа ямаршье эрилтэнүүдые дуулахые дуралнагүйб. Тоһо зөөхэйтэй, жэмэстэй ба сагаан хилээмэтэй энэ орон бидэниие хооллуулжа шадаха гэжэ хэлэһэн байна.

Геринг үргэлжэлүүлхэдээ: «Мүнөө Росси тухай. Үрэжэлтэ тэрэнэй полинууд ямаршье һэжэг түрүүлнэгүй. Тэндэ ямар, һайн байһыень бодожо мэдэхэдэ хүниэ! һаяар бидэнэр загаһа суглуулдаг газартаа болохобди, тэрээгээрээ Азовско ба Каспийска далайнуудта загаһанай баригдые дуулдаагүй ехэ хэмжээгээр ябуулжа шадахабди гэжэ би найданаб» гэһэн байна. Геринг болбол генерал Вагнерта хандажа хэлэхэдээ: «түрьһыень тон адаляар хубаахабди: хахадыень армида ба хахадыень орондоо, харин энээ иие бидэнэр ошохотоёо хамта хэхэбди».

Геринг болбол өөрынгөө үгые дүүргэхэдээ бүхы эзэмдэгдэһэн территоринуудай томо һаба һуулга ба складуудые үнэһөөрынь сэбэрдэхэ ябадалые өөһэдынгөө сатрапуудта аюултайгаар һануулһан байна.

Гэмнэгшэ болбол бүхы хэлэгдэһэнэй дүнгые нилүүлжэ ба уншагдаһан документнүүдые тобшолжо хэлэхэдээ, гэмтэ гитлеровскэ правительство ба германска армиин верховно командовани болбол Чехословаки, Польшо, Югославя, Греци ба СССР-тэ эсэргүүсэһэн агрессиие саг соонь бэлэдхэһэнһээ гадна, тэрэшэлэн эдэ гүрэнүүдэй территори дээрэ үмсын, олониитын ба гүрэнэй эд зөөрие тэдэ хыгээр үрихэ хулууха ба дээрмэдэхэ түсэб хаһа соонь хэһэн байна гэбэ. Уридшалан зохёогдоһон энэ түсэбэй ёһоор гитлеровскэ засагууд болбол эзэмдэгдэһэн территоринууд дээрэ үмсын, олониитын ба гүрэнэй эд зөөрие бузар муухайгаар үрихэ хулууха ба дээрмэдэхэ ябадалые бэелүүлһэнһээ гадна, тиихэтэйгээ хамта имагта зэр иин ашаа, хүсэрхэлгэ ба эзэрхэлые хэрэглэһэн байна. Дайнай үедэ германска армиин солдат ба офицернүүдэй «материальна һонирхол» гэһэн зорилгоор заговорщигууд болбол немецкэ солдадууд ба офицернүүдэй талаһаа хэһэн тонуул ба хулгайн баримтануудые хэһээлтэгүй орхиһоноор барахагүй, харин эдэ гэмтэ ябадалнуудые үргэдхэһэн ба тэдэнэй иимэ хэрэг үйлэдхэ ябадалыень һайшаадаг байһан байна. Гэмнэгдэгшэд болбол дайн байлдаанай хуули ба заншалые, бүхы һайниие хүсэһэн нациинуудаар абтаһан уголовно хуулинуудай, уголовно эрхын юрэнхи принципүүдые, тэрэшэлэн эдэ гэмтэ ябадал хэгдэһэн тэрэ оронуудай национальна эрхые зорюута ба һанаатайгаар эбдэһэн байна. Эдэ гэмтэ ябадалнууд тус тустаашье ба бүгэдэ нэгэ доро хамтадхан абтаашье һаа сэрэгэй Трибуналай уласхоорондын уставай 6-дахи статьяда заагдаһан ёһоор бүхы гэмнэгдэгшэд зэмэтэй гэжэ тоологдохо ба бүгэдөө эн ямаршье илгаагүйгөө тус тустаа загварта хабаадалсаһан гэжэ харюусалгые хүлеэхэ ёһотой болоно.

Гэмнэгшэ нүхэр Шейнинэй үгэ хэлэлгээр үдэшын заседани дүүрэбэ.

Парижда Улаан Армиин 28 жэл гүйсэһэнэй ойе һайндэрлэбэ

ПАРИЖ, февралиин 24. (ТАСС). Февралиин 23-ай үдэшэ Шайо гэжэ ордон соо Улаан Армиин 28 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан баярай вечер үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ 6 мянган парижынхид хабаадаба.

«Франци—Советскэ Союз» гэжэ обществын генеральна секретарь Пайерэ гэгшэ Улаан Армиин 28 жэл гүйсэһэн тухай элидхэл хэбэ.

Буу зэбсэгэй министр Парль Тийон гэгшэ үгэ хэлэхэдээ Улаан Армиин туйлаһан илалтын шалтагаан тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэһэн байна.

Энэ баярай вечертэ хабаадагшад «Үдэр ба һүни» гэжэ советскэ кинофильм хараба.

«Юманите» гэжэ газетэ февралиин 22-ой үдэшэ Парижын велодром дээрэ Улаан Армиин 28 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан баярай вечер үнгэргэбэ. Энээндэ 25.000 парижынхид хабаадаба.

Һүүлшын үедэ француззска хэдэн олон городуудай засагай газарнууд 15 үйлсэ ба талмайнуудые Сталинградай нэрэмжэтэ болгоһон байна.

Улаан Армиин 28 … ойн баяраар … дашарамдуулан … Жуков уулзалга …

БЕРЛИН, февралиин 23… ралиин 23-ай Потсдамдахи … гэжэ ордон дотор советскэ … сэрэгүүдэй Главнокомандаи… … Улаан Армиин 28 жэлэй … дашарамдуулан баярай … Уулзалга дээрэ Улаан … ралнууд ба офицернүүд, … английска болон француз… … советскэ ба гадаадын хэбл… лөөлэгшэд байлсаба.

Улаан Армиин 28 … ойн баяраар дашара… маршал Ворошилов … уулзалга хэб…

БУДАПЕШТ, февралиин … Февралиин 23-ай үдэр … ветскэ Хиналтын Комисси… Советскэ Союзай Маршал … шилов болбол Улаан Арми… ойн баяраар дашарамдуул… за гэ хэбэ. …

Улаан Армиин 28 … баяраар дашара… маршал Конев уулза…

ВЕНА, февралиин 24. … ралиин 23-ай Австрида… …

Бухарестдэ Улаан … 28 жэлэй ойн … дашарамдуул… уулзалга боло…

БУХАРЕСТ, февралиин … Үсэглэдэр Румыниидахи … И. З. Сусайков Улаан Арми… ойн баяраар дашарамдуул… …

Харюусалгата редактор … Ц. Г. Г…

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ; ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийн… и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.). объявлений 2-64 (2 зв.).

Н—00559

Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.